WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 84. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 84. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 10, 1953. VOL. LXI

ЗДА СХИЛЬНІ ПОГОДИТИСЬ НА ПОДІЛ КОРЕЇ

Вашингтон. — Адміністрація президента Айзенгавера опинилася перед можливістю заключення перемир'я в Кореї й тому надіється, що можливе теж заключення миру в цій частині світу. Щоб це осягнути, уряд приготовляє різні пляни, між ін. плян поділу Кореї на дві частини, північну й південну, одначе не на 38 паралелі, яка становить теперішній кордон між обидвома частинами, а 90 миль на північ, тобто в тому місці, де півостров Корея найвужчий і з природи надається на такий поділ. З уваги на мирову офензиву з Москви, політичні кола приходять до висновку, що після заключення перемир'я можлива ширша конференція над замиренням Азії й тому адміністрація Айзенгавера висуває плян поступового наладнання стосунків в Індо-Китаї, що пов'язане й з Корейською війною. Дальше йде вирішення політичного стану Формози. Для Формози адміністрація має плян створення окремої республіки під протекторатом Об'єднаних Націй, а це спонукало б генералісимуса Чан Кай-ші відтягнути свої націоналістичні боєві сили з Індо-Китаю. На підставі Деклярації з Каїро з 1943 р. Формоза вважається за частину Китайського Суходолу, отже уряд передбачує великі труднощі в прийнятті нового пляну.

В парі з плянами поширення території Південної Кореї йдуть змагання подбати про великі фонди на відбудову цієї території. У зв'язку з цим змаганням стоїть мабуть резолюція ради директорів Американсько-Корейської Фундації в Ню Йорку, щоб збільшити допомогу для відбудови Кореї до $5,000,000 як першу рату на таку працю. Якщо вдалось би замирення в Азії, тоді Америка надіється приступити до заключення мирового договору з Австрією.

В ПОКЛОНІ ПЕРЕД НЕЗНАНИМ ВОЯКОМ

Західно-німецький канцлер д-р Конрад Аденауер перервав свої наради з президентом Айзенгавером та представниками американського уряду, щоб віддати поклін Американському Незнаному Воякові на Арлінгтонському цвинтарі. Канцлер склав вінок перед могилою та стоїть на „струнко". Ген. Г. К. Врайт, командант столичної військової округи, віддає в тому часі військовий салют.

ВИШИНСЬКИЙ В О.Н. ПРОПОНУЄ „ЗУСТРІЧ В ПОЛОВИНІ ДОРОГИ"

Об'єднані Нації, Н. Й. — Андрей Вишинський, совєтський представник в Об'єднаних Націях забираючи вчора в Генеральній Асамблеї слово в справі розброєння, пропонував альянтам зустріти совєтські пропозиції „в половині дороги", але — як це опісля коментували в західних колах — сам ще далеко не дійшов до „половини дороги" на зустріч альянтським пропозиціям. Делегати, під час обговорювання справи розброєння, мали перед собою два документи: західну резолюцію, яка доручає окремій розброєневій комісії приготовити пляни для „регуляції, обмеження й зрівноваженого зменшення" всіх збройних сил, — включно з поступовою забороною й виключенням атомової й бактеріологічної зброї та відповідною системою контролі атомової енергії. В другому документі були совєтські доповнення, одне, щоб виключити рекомендації комісії, і це доповнення прийнято. Натомість друге совєтське доповнення, а саме, щоб не потверджувати ухваленої вже в 1952 році резолюції в тій справі, Генеральна Асамблея відкинула. Все ж таки теперішній совєтський виступ в цій справі був багато лагідніший від попередніх і це знову викликало деякі надії в західних колах. Американський представник Ернест А. Грос, відповідаючи на промову Вишинського, твердив, що Совєти намагаються завернути назад вказівки розброєневого годинника, але рівночасно заповів, що уряд З'єднаних Держав з найбільшою увагою розгляне все, що скажуть тепер Совєти на цю тему. На пізніших нарадах виявився ще деякий совєтський зворот в цілком іншій справі, а саме, при обговорюванні Генеральною Асамблеєю комуно-чеського обвинувачення проти Америки за, мовляв, „інтензивну підривну й шпигунську акцію" за залізною заслоною. Раніше комуністичні представники постійно покликувались, що Америка використовує до того „буржуазний сіонізм", а вчора про це вже не було жадної згадки.

УСТІЙНЕНО ПОДРОБИЦІ ВИМІНИ ПОЛОНЕНИХ

ЧЕРВОНІ РЕПАТРІЮВАТИМУТЬ 100 А АЛЬЯНТИ 500 ХВОРИХ І ПОРАНЕНИХ ДЕННО; ДОГОВІР БУДЕ ПІДПИСАНИЙ ВЖЕ СЬОГОДНІ

Панмунджом, Корея. — Альянтські й комуністичні представники на конференції в справі виміни хворих і поранених в Панмунджом устійнили вчора дальші подробиці виміни й договір буде підписаний вже правдоподібно сьогодні. До деяких точок альянтської програми переведення виміни червоні додали низку своїх доповнень. Вони були готові репатріювати по 100 альянтських полонених денно, заявляючи, що вони будуть готові до такої репатріяції впродовж найближчих десятьох днів. Альянти зі свого боку погодились репатріювати 500 червоних полонених денно. Виміна полонених мала б наступити в Панмунджомі, де відбуваються переговори. Тому, що червоні вже раніше повідомили, що вони мають усіх 600 альянтських полонених, які підпадали б під виміну на підставі теперішнього договорення, отже процес виміни тривав би приблизно шість днів. Між тими хворими й раненими полоненими — згідно з твердженням комуністів — є тільки 125 некорейців, отже переважно американців. Альянти зі свого боку заявили, що в їхніх таборах є 5,800 червоних полонених, що підпадають під теперішню умову виміни в цьому 700 китайців і 5,100 корейців. Крім того, червоні запропонували збільшення кількості сторожі в районі Панмунджом, де мала б наступити виміна, як теж висловили свої застереження щодо альянтських „обмежень щодо транспорту репатрійованих полонених. Після вчорашньої конференції, голова альянтської делегації на переговорах, адмірал Джан Деніл, — виявив надію, що комуністи можуть перевірити названий ними список альянтських полонених, які підпадають під умову виміни та звільнити більше, ніж 600. Адмірал Деніл твердив, що „немає нічого, що вказувало б на те, що ми дістанемо більше".

Сенатська Комісія за готовість до повної воєнної продукції

Сенатська банкова і валютна комісія погодилась щодо нового законопроєкту про оборонну продукцію, який підтримує змагання адміністрації, щоб продовжити на п'ять місяців контролю комірного без обмеження. Ця постанова усуває найважливішу перешкоду для ухвалення інших контроль, за які побивається сен. Ирвинг М. Айвес. Після того комісія 12 голосами проти 3 вирішила признати президентові право проголосити на 90 днів „замороження" цін і платень на випадок красвої необхідности.

Тефт передбачує перевибір Айзенгавера в 1956 р.

Вашингтон. — Коли республіканські провідники зібралися на нараду для обрання нового голови Крайового Республіканського Комітету, сен. Роберт А. Тефт з Огайо, який тричі кандидував на номінацію на кандидата на президента від Республіканської партії, заявив, що президент Айзенгавер буде „успішним кандидатом на перевибір в 1956 р. Тефт уже давніше заявив, що він не буде більше кандидувати на це становище. Він того погляду, що Айзенгавер дасть себе намовити до поновної кандидатури.

Демократи перемогли при виборах у Ст. Луїс

Ст. Луїс. — Демократична партія опанувала міський уряд, вибираючи небувалою досі більшістю свого партійця на посадника міста. Є це перша важливіша перемога демократів від осінніх виборів, коли то Республіканська партія здобула загальну більшість в цілій країні. У Ст. Луїс кандидував на посадника республіканець Карл Г. Стайфел і демократ Реймонд Р. Тукер. Цей останній вдніс перемогу небувалою більшістю голосів, бо, за неурядовим обчисленням, дістав 143,640 голосів, а його противник 82,-207 голосів, тобто дістав більшість понад 61,000 голосів. Попередню найбільшу більшість, бо 54,000 голосів, дістав був республіканський кандидат на мейора в 1945 р. Місто Ст. Луїс начисляє 339,-235 реєстрованих виборців.

Обвинувачування стейтового республіканського провідника в хабарництві

Трентон, Н. Дж. — Колишній заступник стейтового генерального прокуратора Нілсон П. Стамлер передав спеціяльній комісії стейтової легіслятури звіт з своїх спостережень, що Макс Страк, касир синдикату підпільної гри Адоніс-Солі, послав з нагоди Різдва подарунки голові стейтового республіканського комітету Джанові Дікерсонові впродовж кількох років. Серед подарунків находилися кошики з лікерами.

УРЯД ЗАБОРОНИВ БУВ ОФЕНЗИВУ ВАН ФЛІТА, КАЖЕ ЛОВЕТ

Вашингтон. — Колишній секретар оборони Роберт Ловет потвердив, що ген. Дж. А. Ван Фліт дістав наказ з Пентагону не починати загальної офензиви своєю 8-ю Армією в Кореї без окремого дозволу з Вашингтону. Це визнав Ловет на переслуханні в Сенаті, признаючи теж, що в армії бувають бюрократичні проволоки і нездарність, а це було причиною „критичної недостачі" амуніції. Ловет вияснив багато подробиць з незгідливости командантів, а на доказ того, що він хотів якось зарадити недомаганням, він пригадав, що то він призначив був спеціяльного помічника, Гю Діна, для приспішення продукції п'ять родів куль, що їх було дуже потрібно в Кореї. Коли колишній секретар оборони говорив про такі й подібні недомагання, члени підкомісії, яка веде переслухання, зажадали від нього подання імен осіб, відповідальних за недотримання контракту при постачанні амуніції, але Ловет не виявив імен. За те він спротивився твердженні голови штабу армії ген. Дж. Лотона Коллінса, наче б то департамент оборони не мав фондів і авторизації на виріб амуніції. Він доводив цифрами, що армія мала повно фондів на свої потреби. Коли сен. Гаррі Бирд запитався Ловета, хто відповідальний за недостачу амуніції, він відповів, що за це відповідає армія як цілість, при чому він не виключає й себе, бо він стояв на чолі департаменту оборони. При цій нагоді Ловет вияснив, яка складна система панує в армії при контролі ще від часу Джорджа Вашингтона, яка утруднює вишукання одного виновника за недостачі.

АДЕНАУЕР ВИМАГАЄ ВІД РОСІЇ ДОКАЗІВ ДОБРОЇ ВОЛІ

Вашингтон. — Під час своїх триденних нарад з високими державними мужами ЗДА, канцлер Західної Німеччини Конрад Аденауер виголосив промову в Крайовому Пресовому Клюбі. У промові, Аденауер торкнувся й найновішої „мирової" акції Кремлю, при чому висунув побажання, щоб ці мирові предложення були потверджені ділами. Зокрема Росія повинна б дозволити нарешті відбути вільні вибори в Східній Німеччині та відпустити понад 300,000 військовополонених та захоплених (переміщених) осіб, які перебувають досі в російській неволі. Аденауер закликав ЗДА допомогти Німеччині настільки зміцнитись, щоб вона була спроможна належно стрінутися з комуністичним тиском із Сходу. Після промови, канцлер Аденауер давав відповіді на різні запити, при чому ствердив, що рішальне французько-німецьке порозуміння щодо Сари повинно бути попереджене голосуванням, у якому б вільно виявили свою волю 800,-000 мешканців цього обширу. Ця справа повинна бути приспішена, бо Франція узалежнює затвердження оборонного договору Европи, від виявлення положення Сари. Аденауер також сповістив, що Західня Німеччина, хоч ще не є членом Об'єднаних Націй, бажає взяти участь в змаганнях союзників у Кореї, висилаючи туди цілком обладнаний військовий шпиталь. Канцлер Західної Німеччини переконаний, що Німеччина стане „корисним членом" европейської спільноти, яка повинна замінитись в Злучені Держави Европи. Він заявив, що Німеччина не бажає відновлення національної армії й тому безпідставні припущення, що вона посягне по обшири, прилучені тепер до Польщі, або посднається з Росією „відразу, як тільки отримає в свої руки зброю". Немає також поважних підстав побоюватись повороту націзму чи впливів правих чинників на уряд.

Сен. Новланд проти зменшування фондів на оборону

Вашингтон. — Голова сенатського комітету республіканської політики, сен. Вільям Ф. Новленд з Каліфорнії, порвав зв'язки з деякими своїми партійними колегами, намагаючись остерегти їх проти змагань до зменшення витрат на оборону країни. У промові на зібранні комітету політики, сен. Новланд ствердив, що немає жадних знаків на політичному овиді, які „виправдували б масове зменшення могутности Злучених Держав і вільного світу взагалі". Одначе він обстоював, що це його особисті погляди, а не погляди комітету політики, який є найвищим органом сенатського республіканського проводу. Така заява поставила Новланда в позиції провідника ближче нез'ясованої двопартійної коаліції для — „сильної оборони" в Сенаті, яка змагає до припинення змагань обтяти фонди на оборону країни. У цій справі Новланд станув на становищі демократів, включаючи їхнього провідника в залі Сенату, Ліндона Б. Джансона з Тексасу.

Перенесено кості індіянина з одної Дакоти до другої

Мобрідж, у стейті Савт Дакота. — Група мешканців з Савт Дакоти перевезла кості славного індіянського знахоря племени Су з теперішньої Норт Дакоти, де він був похований 63 роки тому. Його поховали тепер у новім гробі в Савт Дакоті, недалеко його родинної місцевости. Провідника називали за життя „Сидячим биком" і під таким іменем його славлять по смерти. Його вважають за символ місцевого індіянського патріотизму і довкруги його особи повстали різні сторії й легендарні оповідання. Він був провідником індіянського повстання і навіть здобув перемогу над армією білих коло Малого Великого Рога, одначе в 1890 р. був застрілений під час нової спроби підняти повстання проти білих людей. Він похований на індіянській „резервації", яка має охорону федерального права як виключна власність індіянського племени.

Бюджет міста Ню Йорку в півтора більйона

Посадник міста Ню Йорку, Вінсент Р. Імпеліттері, передав до публічного розгляду прелімінар бюджету на слідуючий рік, що почнається з 1 липня. Він охоплює витрати висотою $1,528,812,795, одначе опертий на допущенні зменшення витрат згідно з дорученням стейтової легіслятури. Передаючи бюджет міській оціночній раді, посадник скритикував стейтову адміністрацію, закидаючи їй злу волю. В бюджеті мейор поставив дві можливості для покриття витрат: або підвищити ціну їзди підземкою, або підвищити податки на $50,000,-000. Крім того в бюджеті передбачена ощадність на $39,-800,000 коли відправити значну скількість службовиків.

Закінчення дипломатичної кар'єри Кеннана

Вашингтон. — Про відхід „у недалекому майбутньому" із довголітньої дипломатичної служби Джорджа Ф. Кеннана сповістив урядово репортерів асистент державного секретаря Карл МекКардл. В урядовій заяві стверджено, що Кеннан сподівається залишити службу й повернутись до „приватної діяльности в академічній ділянці". Проте він задуму не пориває цілком з своєю дотеперішньою діяльністю й залишитись „постійним дорадником уряду", — заява підкреслює, що цей задум був обговорений з державним секретарем і був прислинений для обох сторін. Вершком кар'єри Кеннана було його призначення послом до Москви. На це становище покликав його уряд президента Трумана від його попередньої діяльности в Інституті Міжнародних Студій при Прінстонському університеті. Зложивши присягу (14 березня 1952 р.), Кеннан від'їхав до Москви, проте перебування його там було короткотривале, бо Кремль, скориставшись з його хвилевого виїзду з СССР, спротивився його поворотові. ЗДА не признали такого поступовання Кремлю, проте приїхати до Москви посол Кеннан вже не міг й повернувся до Вашингтону „для консультації". Кеннанові, з огляду на його довголітню службу, прислуговуватиме платня у відставці в 7,000 долярів річно.

Американські втрати минулого тижня найбільші в році

Вашингтон. — Департамент оборони повідомив, що американські втрати в боях в Кореї зпродовж минулого тижня виносили 1,039 вбитих, поранених і пропавших, що становить найбільшу кількість в цьому році й найбільшу від жовтня минулого року. Це збільшує загальну кількість американських втрат за весь час корейської війни до 132,-967 в тому: 23,577 вбитих, 96,-519 поранених, 9,156 пропавших і 2,232 полонених.

Совєти радять Єгиптові не приступати до оборонного пакту

Каїро. — Совєтський посол у Єгипті Семйон П. Козирьов відвідав єгипетського міністра закордонних справ Магуда Фавзі та розмовляв з ним на тему „відносин між обидвома країнами". В політичних колах твердять, що совєтський міністер остерігав єгипетський уряд, щоб він не приступав до оборонного пакту на Середньому Сході, бо цим кроком він покаже свою „неспритливість" супроти Совєтів. Совєтський посол говорив помірковано, але подав до відома, що совєтський уряд не радо дивиться на приступлення Єгипту до оборонного пакту на Середньому Сході. Одночасно говорили про торговельні справи. Совєти можуть купувати головний єгипетський продукт — бавовну, якої тепер не купує Англія, після того, як виникло англійсько-єгипетське непорозуміння щодо Судану та в справі оборони Суезького каналу.

Ще один виступ проф. Добрянського втягнено до Конгресового Рекорду

Вашингтон. — До Конгресового Рекорду з 25-го березня втягнено в цілості промову голови УККомітету проф. Л. Добрянського на міжнародній конвенції т. зв. „Фратернал Ордер оф Іглс", яка відбулася у Филаделфії ще в серпні 1952. Промову проф. Добрянського, в якій подані загальні інформації про Україну та її боротьбу за волю, головно в останньому періоді, втягнено до Рекорду на пропозицію сенатора Еверета М. Дірксена з Ілиной, який додав до цього відповідні свої завваги.

Брехливі закиди на адресу ЗДА

Вашингтон. — Під час першої прилюдної наради Національного Комітету Громадян Організації Світового Здоров'я, виступив з промовою заступник представника ЗДА в Об'єднаних Націях, Дж. Вадсворт. Промовець ствердив, що хоч в ЗДА наявні широкі симпатії населення до Організації Об'єднаних Націй, проте саме ця установа стала середовищем, звідки різні „підпалачі" розповсюджують брехню й „півправду" про ЗДА. Особливо це торкається неправди, що її розносять росіяни у зв'язку з подіями в Кореї — тож ці неправдиві чутки, які можуть турбувати сумління наших вояків на фронті, повинні бути виявлені. Організація Світового Здоров'я становить одну з підпор ОН, — тож справою діячів цієї організації є виявити правду на цьому терені, — заявив Дж. Вадсворт.

8 вбитих під час катастрофи на підземці в Лондоні

Лондон. — В лондонській підземці наїхав поїзд на інший поїзд, який ішов перед ним, і в цій катастрофі згинули 8 осіб, а коло 20 осіб поранені, з них кільком особам загрожує смерть. Досі не знають, що було причиною катастрофи, бо на підземці діють автоматичні гальми, які не дозволяють, щоб поїзд міг в'їхати на вози іншого поїзду. Рятункова праця дуже тяжка, бо там панує велика гаряч, і бояться, щоб не виник огонь. В розбитих двох передніх возах находиться ще коло 20 осіб, яких не можна було досі звільнити з покручених вагонів. Катастрофа була недалеко зупинки, коли поїзди їхали поволі, і тому число жертв не дуже велике. Пасажири заднього поїзду мусіли цілу милю йти тунелем до найближчої зупинки.

Шах заперечує обвинувачення Моссадека

Теґеран, Іран. — Міністер двору іранського шаха Гуссейн Аля заявив на пресовій конференції, що прем'єр Моссадек невірно інформував іранський народ, коли твердив, що шах добровільно хотів виїхати закордон, та що на дворі шаха знаходяться люди, — які організують змову проти прем'єра. Міністер заявив, що три прихильні Моссадекові послі доражували шахові виїхати закордон, бо тоді настане замирення в країні. Міністер твердив, що шахів брат урятував життя Моссадекові, бо він, як каже прем'єр, відкликав поліцію, щоб товпа могла напасти на дім прем'єра. Проти Моссадека виступали не ті сенатори, яких іменував шах, тільки, що їх вибрав народ. Кабінет міністрів схвалив резолюцію, яка відбирає владу над кочовими племенами від шаха, — командування армії, та перенесть її на раду міністрів.

Югославія відновлює обвинувачення в справі Трієсту

Београд. — Югославський уряд досить несподівано відновив вчора свої давні обвинувачення проти Італії та американського й британського управління в Трієсті, закидуючи їм переслідування словінців в самій Італії та в альянтській зоні Трієсту. Ці обвинувачення повторив югославський державний підсекретар для закордонних справ д-р Алес Беблер, заявляючи, що положення словінців в Італії та в західній зоні Трієсту „погіршилось". Повторення тих обвинувачень було тим більшою несподіванкою для Заходу, де існувало переконання, що справа Трієсту була обговорювана та бодай в загальному устійнена під час недавніх відвідин Тіта в Лондоні. Югославці обвинувачують, що італійці в Італії та американці й англійці в Трієсті зупиняють нормальний розвиток словінців, виключаючи їхню мову зі шкіл, змінюючи назви їхніх осель, вулиць і т. д. та не признають їм тих самих прав, що італійцям. Згідно з югославськими твердженнями, 80,000 словінців живе в Італії й 98,794 в західних зонах Трієсту.

ПРОВІДНИК КЕНІЙСЬКИХ ТЕРОРИСТІВ ВИШКОЛЮВАВСЯ В МОСКВІ

Капенгурія, Кенія. — Англійський суддя Р. С. Текер після 58-денної розправи засудив кожного з шістьох провідних кенійських терористів до семирічного ув'язнення. Ватажок кенійських повстанців Джомо Кенята дістав ще три роки в'язниці за те, що організував тайну банду, яка вбивала й підпалювала англійців та тих тубільців, які співпрацювали з англійськими урядами. Між іншими засудженими находиться один бувший редактор та провідник робітничих організацій. Кенята жив довший час у Лондоні, де приятелював з американським співаком Полем Робсоном. Кеняту боронив той сам лондонський адвокат Д. Н. Пріт, який боронив Гергардта Айслера, коли ЗДА домагалися його видачі в Лондоні, як він втікав кораблем „Баторі" до Німеччини з Ню Йорку. Давніше заявляли, що повстанчий рух у Кенії не має нічого спільного з комунізмом, але тепер виявилося, що Кенята був два роки в Москві, де відбув потрібний вишкіл для ведення боротьби проти англійців. В Кенії Кенята жив у помешканні, яке було умебльоване комуністичним інтерналоналом. До Найробі, на літаках, прибули 1,500 англійських вояків, які обсадили важливі пости в околицях, де „маз-мав" терористи розвивають свою діяльність.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною).		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ЦЯТКИ ЛЕОПАРДА"

В Америці звикли до „російського ведмедя", грубого й великого, що ледве рухається і радше подобає на добродушного дядька, ніж на злющу і хитру звірюку. Таким ведмедем був довгими роками в очах багатьох карикатуристів теж і Сталін. Такого „ведмедя" добачувала в Кремлі довгий час також і п-ні Елінор Рузвелт, поки не пізнала його справжній характер в Об'єднаних Націях, де їй доводилось сходитись і радити з різними представниками СССР. Тому теж це не без значення, коли п-ні Рузвелт в сучасний момент повного замішання між демократіями, спричиненого совєтською „мировою офензивою", не пише в свої синдикованій колюмні про „російського ведмедя", а тільки про „цяткованого леопарда", що тепер міняє свої „цятки".

Ця пересторога п-ні Рузвелт цілком певно зверне на себе увагу багатьох інших, що так, як і вона, довгий час бачили в Москві „грубого ведмедя", а не хижого леопарда та ще такого, що вміє міняти „цятки", щоб легше дістати в свої лабети нову жертву. Пересторога ця відноситься головно до того, щоб ЗДА та інші демократії не переставали далі зброїтись, не жаліли гроша на зброєння і не домагались податкових облегшень коштом зменшення забезпеки перед ворожим нападом. П-ні Рузвелт пише, що вона добре розуміє, що всі ми хотіли б зниження податків, щоб мати більше гроша на інші потреби. Якраз цей наш сентимент дуже добре відомий Маленкову, пише вона далі, і тому саме він міняє „цятки" і стає таким мирним, щоб спинити зброєння демократій та їх на тому пункті розсварити, а це вже було б справжньою трагедією.

П-ні Рузвелт кінчить свої заввагн словами: „Забере ще багато часу, заки Совєти навчаться такого розуміння, щоб в світі „жити і дати другим жити". Ці слова це ще залишки давнього ліберального підходу п-ні Рузвелт до Совєтів як до „іншого роду демократії", якій треба дати змогу розвинутись. Червоний Кремль ніколи не дасть нікому в світі вільно жити і дихати, як довго він існуватиме! Проте це великий поступ, коли така людина, яка так довго ставилась з якнайбільшим вибаченням до совєтської влади, якраз тепер, коли інші починають тратити голови з приводу нового кремлівського підступу, вона виступає з пересторогою перед кремлівським „леопардом", що міняє „цятки". Це ж момент, коли демократії, що об'єднані спільною обороною, готові розійтись через видатки на оборону, які, мовляв, уже не дуже конечні, бо з Москви повіяло весняним, мирним духом. До того навіть старий Черчил недавно говорив, що коли б він зійшовся особисто з Сталіном, то міг би наладнати конфлікти і облегшити міжнародне напруження та зброєння. Знов з Москви дають розуміти, що так дійсно могло б статись, коли б Маленков зійшовся з президентом Айзенгавером.

„В Кремлі засвітили кілька лямпок в темноті" — пише один з американських журналістів — „а декому здається, що це вже світає". Це написав один з тих, що теж добачували в Совєтах „економічну демократію" і вірили, що згодом настане там і „політична демократія".

Справа з мирною офензивою Молєнкова виглядає тепер так, як про це пише в „Ню Йорк Таймс-і" Енн О'Гер Мек-Кормік: „Якщо завданням нових совєтських провідників є бентежити і заплутувати провідні уряди некомуністичного світу, то цілком певно вони своє осягнули. Це очевидне, що Лондон і Париж, Ню Делгі і Вашингтон, не знають, що їм робити з приводу несподіваної зміни фронту в Кремлі".

Чи ж пора тепер на таку розсіяність, пише ця журналістка, коли Заходові треба стояти разом і мати ясну і тверду політичну лінію.

Один з найбільше переконливих аргументів

Під час Великодніх Свят знову можна було спостерігати, як американці одушевлялися в поодиноких випадках деякими проявами нашої національної культури. Мистецтву української писанки віддали місце численні американські газети, включно з найбільшими щоденниками, довші й коротші згадки про цю ділянку української культури були в багатьох журналах, про це було телевізійні й радієві передачі. А згадуючи про писанку, згадувано теж про українську культуру взагалі, про український нарід, його творчість та його змагання. При цьому інтересно, що власне мистецтвом української писанки, подібно як і в багатьох випадках української пісні та українського народного танку, захопились та продовжують і вдосконалюють його українці, народжені вже на цій землі.

Писанка не була одинока, що притягала американську увагу під час Великодних Свят. Подібно, як під час Різдвяних Свят вже в багатьох американських церквах можна почути мелодії українських колядок, наприклад „Щедрик" Леонтовича, так і під час Великодних Свят в американських святинях вже лунають теж і українські воскресні мелодії. Для конкретного прикладу — „Христос Воскрес" Кошиця лунав на цьогорічний Великдень в Марбел Черч при 5-тій евеню й 29-тій вулиці в Ню Йорку, а в програмі, проголошеній теж в пресі, було окремо відмічено, що це „українська пісня".

Таких і подібних прикладів можна б навести більше. Вони, як і безліч інших фактів, неодмінно свідчать, що культура народу та її прояви мають найбільш переконливу силу в міжнародному житті. Для прикладу ще наведемо широкий відгомін й дуже прихильну зустріч, головно в провідних американських та інших, теж закордонних колах, головно мистецьких, університетських і наукових, яку мала видана минулого року Лігою Української Молоді українська книжка англійською мовою — „Українське мистецтво".

Згадуючи про це, наведемо ще таку, на перший погляд малу, але якже багатомовну подію. Перед нами скерований до „Свободи" лист з „Інституціон фор Сейвінгс" в Роксбері, Масс., підписаний п. Говардом С. Нейсоном, управителем. В листі дослівно сказано: „Прошу Вас прислати мені негайно Вашу книжку „Українське мистецтво". Чек на $5 як заплата за книжку, залучений. Цей банк веде щорічно конкурси прикрашування великодніх писанок... в якому взяли участь дві молоді особи українського походження. Їхні імена: Ольга Петрико і Євген Мороз. Панна Петрико позичила мені примірник Вашої книжки, а тепер я хотів би мати таку на власність"...

Саме тепер відбувається в Ню Йорку т. зв. „Індійсько-Американський Культурний Тиждень". З цієї нагоди влаштовано цілу низку імпрез, на яких тисячі американців знайомляться з найкращими зразками індійської культури, а амбасадор Мегта, відкриваючи минулого понеділка цей тиждень, заявив: „Мистецтво, наукова думка, філософія, релігія, це є емблеми справжнього цивілізованого життя, а не зброя нищення". „Н. И. Таймс", коментуючи цю подію, з одушевленням і жалем пише: „Який щасливий був би світ, коли б взаємини між країнами були культурні, а не мілітарні й політичні! Але тому, що так не може бути, треба бути вдячним і за ті міжнародні приємності, які можна дістати. Нагоду пізнати дещо більше про індійську культуру можна прийняти тільки з приємністю й вдячністю".

З такою приємністю й вдячністю приймає американський нарід нагоду пізнати дещо більше з культури кожного народу, отже він цілком певно прийняв би її й у відношенні до української культури. Але — Україна за залізною заслоною, її культура на рідній землі винищується мечем і вогнем разом з її творцями, встановлено на її місце „національну формою й соціялістичну змістом" культурну карикатуру. Правда, ми вже мали випадки, що з ласки Москви приїжджали до Америки представники української культури, але вони були такими самими українськими, як Барановський є в Об'єднаних Націях. Вони бо не приїжджали від імени українського народу, тільки від його гнобителя. И тому це важливе й рівночасно почесне завдання представників справжньої української культури у вільному світі спадає на українську еміграцію та на українців в поодиноких країнах.

Не можна сказати, що в цьому відношенні нічого не зроблено. Навпаки, зроблено дуже багато, але все це є тільки першим кроком, тільки вступом до того, що повинно бути зроблене й що треба зробити.

На жаль, у нас ця справа далека від задовільної. Усі ми добре знаємо, в якому оплаканому стані знайшлося українське хорове мистецтво в Америці, де покійний Кошиць доказував чудес з українською піснею. Поодинокі виїмки тільки потверджують загальний стан. А як виглядає репрезентація всіх інших ділянок нашої культури? З приїздом нової імігрантії, ми маємо в цьому відношенні величезний потенціял, але він в більшості лежить облогом і ми його не використовуємо навіть в такій мірі, на яку вистачали б наші організаційні та фінансові спроможності. Це має своє вияснення в тому, що головна наша акція, з уваги на поневолення України та її боротьбу за волю, скеровується переважно в політичному напрямку, але ця політика була б без сумніву багато успішніша, якщо б вона мала могутній культурний підклад.

Це широка тема й її не вичерпати в одній статті. Багато дечого кожний може собі сказати й доповнити з власного досвіду та з власних спостережень. І з цього ми можемо прийти тільки до одного висновку, що культура — це справді один з найбільше переконливих аргументів в змаганні народу. Але цим аргументом замало користуватись тільки на Великдень і Різдво та при кількох інших нагодах; він мусить стати нашим хлібом насущним, щоденним засобом нашого життя та нашої допомоги в змаганнях нашого народу здобути собі належне місце в сім'ї вільних народів цивілізованого світу.

А. Чернецький

Поставмо справу ясно

(Надіслане з Швайцарії)

Саме в роковини історичних актів 22 січня 1918 і 1919 років — це є проголошення самостійности і соборности України як держави, — п. І. Кедрин вибиває та поставив перед українською політикою одну актуальну, важну справу, але, на жаль, не дав позитивної розв'язки.

Акти 22 січня — у п. Кедрина — це ідеал у боротьбі і то у затяжній, довгій, далекій, до здійснення яких треба ще програми дій та компромісів реальної політики. Значить, практично — хіба у теперішній політичній дійсності, резиґнація із акту соборности, чого п. Кедрин виразно не каже, але таке виходить із тону і аргументів його статті. Так бодай мені здається. П. Кедрин слушно уважає Росію найбільшим ворогом України, так би мовити ворогом ч. 1. Це правда. Але й правдою є, що за як Росія поневолила Україну, зробила це перша Польща, ідучи на українські землі огнем і мечем. Тим Польща промостила туди шлях російському імперіялізмові.

Польща і нині, так само як і Росія, не думає резиґнувати з українських земель і готова за них вести війну. Вона була б за поділ України між Росією і Польщею, старим шляхом андрусівського договору. Для своїх цілей і Росія і Польща мобілізують свої народи, впливають на світову політику і для тої цілі ширять серед українців диверсії, викликують замішання.

Всі реальні політичні сили Росії, як і Польщі, є вірні тій своїй політичній лінії. За те є і російські і польські соціялісти. Для цеї цілі і російські і польські соціялісти готові навіть пожертвувати демократизмом і соціялізмом у своїх власних національних державах.

Це є реальна дійсність у якій нині ми, українці, живемо і проводимо нашу політику.

У своїй статті вивдигає п. Кедрин ще справу національного Піємонту і шукає його нині поза Росією, не кажучи ясно, де мав би бути той наш Піємонт. Для цього наводить він і тезу історика В. Кучабського, що „нераз для народу краще не бути злученим", реальним доказом чого є з теперішня соборна українська неволя під совєтами.

По моєму справа із Піємонтом — до чого українці з Галичини мають певний сентимент — належить вже до минувшини. Перш усього італійський Піємонт був не тільки на італійській території але й в італійських руках і то як морально, так і фізично. Його праця могла тому увінчатись повним успіхом. Наш український національний Піємонт, східня Галичина, який в історії українського ренесансу та нашої політичної думки має не абиякі заслуги — це продукт специфічних політичних обставин XIX століття. З упадком Польщі як держави, частина українських земель — Галичина від Польщі перейшла до Австрії, яка була загрожена в посіданні цеї країни з одної сторони Росією, а з другої сторони поляками, які не хотіли признати нового окупанта Австрії, як не признавали і Росії. Тоді австрійська адміністрація, як реальний політик, щоб паралізувати російські і польські затії, почала звертати увагу на українців у Галичині, щоб при їхній помочі в певній мірі спинити польські дії, а вже потім російські і російські. Отже симпатії Австрії до українців не були із ідейних мотивів, а були прямо подиктовані реальними потребами, загрозою з боку поляків і Росії. Не були ті симпатії ні постійні, ні принципові, а підносились або падали відповідно до того, як збільшувалася чи зменшувалася загроза для Австрії з боку поляків чи Росії.

На такому тлі повстав український Піємонт в Галичині. Він був як і італійський на своїй цебто українській території й в українських руках, але різнився від італійського тим, що тут ще не маловажну ролю грав третій, чужий, ніби невтральний чинник, який пильнував у першу чергу свого власного інтересу. До того не треба забувати, що Австрія була многонаціональна держава, у якій безпощадно панувати одному народові було важко; в Австрії був сильний демократичний і робітничий соціялістичний рух, а це теж немало сприяло загальній демократії, а в тім і можливостям зросту українців в галицькому Піємонті та паралізувало пропольські, а головно польські впливи на нашу користь.

Наш український галицький Піємонт почав тратити своє значення із хвилею вибуху російської революції у 1905 році, себто з пробудженням Наддніпрянщини до українського національно-політичного життя. Знов по відновленню української самостійної держави по 1-шій світовій війні, коли Польща зайняла Галичину, то й Галицький Піємонт мимо неперечених своїх позитивів і намагань втримати свій давній престиж, — уже тільки з'їдав свій давній капітал, користуючись ще й моральною підтримкою у літературі і мистецтві пробудженої Наддніпрянської України. Роля Галичини як реального українського Піємонту по 1-шій світовій війні за часів Польщі маліла і переходила вже до історії.

Польща всупереч своїм деклямаціям йшла у своїй практичній політиці на спольонізування західних українських земель та знищення у них українського елементу. До цього служила теза Грабського і „історіософія" професора Львівського університету Зигмунта Войцєховського із його „наукою" що: „Німеччина, яка згерманізувала західні польські землі, повинна для Польщі бути взором при польонізації Сходу, це є України".

Всі польські партії були раді поневоленню України російськими большевиками, бо тільки від них сподівались дістати якнайбільше українських земель. Це говорили вони явно і одверто при ратифікації ризького договору і це в розмові із Сталіном недвозначно підкреслив під час 2-гої світової війни, генерал Сікорскі.

Адже під час ратифікації ризького мирового договору у польському соймі провідник польських людовців міністер Кєрнік як референт заявив: ...„відкривається перед нами проблема сколонізування тих земель польським населенням. Треба там створити вал із польського патріотичного населення"...

(Кінець буде)

СТАЛІН І РОСІЙСЬКИЙ ІМПЕРІЯЛІЗМ

(Допис із Лондону)

Основник російського большевизму Ленін відрізнявся від провідників інших російських партій тим, що бачив не тільки дійсну, але також потенціяльну силу національних рухів в бувшій царській Росії. Тому ще задовго до революції 1917 року Ленін вивчав національні рухи неросійських народів і шукав шляхів для вирішення цих проблем. Ленін в душі був противником відокремлення народів Росії від імперії. Він писав до вірменського большевика Шавміяна, в 1913 році, коли той протестував проти його формули: „Самозначення народів аж до відокремлення": „Ми не за відокремлення".

Ця формула була потрібна Ленінові, щоб показати свій „лібералізм" у національній справі. В дійсності Ленін уважав навіть федерацію за річ негодящу і обстоював твердий централізм. Як засіб для удержання російської імперії в цілості була для Леніна централізована „пролетарська партія". Він був рішучим противником соціялістичних партій на національній основі, і вимагав, щоб усі соціялісти російської імперії творили одну централізовану партію. Незгідних з ним називав „шовіністами".

Сталін перейняв цю програму від Леніна, але пішов ще далі. Ленін схилявся був, під впливом сильного українського руху в 1919 році, визнати незалежність України чи демократичної чи „радянської". Сталін був рішучим противником будь-якої незалежности, народів, що належали до царської імперії. 12 червня 1920 року Сталін у своєму листі до Леніна писав:

„Для націй, які вже належали до старої Росії, можна і треба уважати нашу совєтську федерацію за відповідний шлях до єдности. Ці народи або не мали в минулому ніколи власної держави, або вони вже давно її втратили. З огляду на це наша централістична совєтська федерація буде заведена у них без особливих труднощів".

Труднощі Сталін передбачав в тих країнах, що не належали до російської імперії. Він писав:

„Візьмемо, наприклад, майбутню Совєтську Німеччину, Совєтську Польщу, Совєтську Угорщину, Совєтську Фінляндію; ці народи... ледве чи погодяться зараз вступити в федерацію з Совєтською Росією, як башкири або українці".

Супроти цих народів Сталін радив уживати обережної тактики. Це бачимо тепер у відносинах Москви до „сателітів", яким залишено їх зовнішню „незалежність", хоч в основі справи в цих країнах рішає Кремль.

Сталін, як і Ленін, вірив у світову пролетарську революцію. Ця віра зробила із нього російського імперіяліста, ворога і гнобителя неросійських народів совєтської федерації. Про ролю Росії в „світовій революції" Сталін писав 10 жовтня 1920 р. в „Правді":

„Центральна Росія, це огнище світової революції, не може встояти довго без допомоги окраїн, які мають сировини і паливо та засоби харчування. Відокремлення окраїн підкопало б революційну владу Центральної Росії... Так звана незалежність так званих окраїн — Грузії, Вірменії, Польщі, Фінляндії і т. д. — це тільки обманна зовнішність, яка закриває повну залежність цих, з дозволу сказати держав від одної або другої імперіялістичної групи".

Це писано 1920 року! Сталін ліпше зрозумів, ніж тодішні міністри країн Европи та Америки, що без „окраїн" комуністична влада в Москві не вдержиться, особливо ж без України. Але ні ближчі ні дальші сусіди цього не розуміли. Польща рада була поділитися українськими та білоруськими землями з Москвою, а прем'єр Англії Ллойд Джордж дав згоду на окупацію Москвою кавказьких незалежних республік.

Ці успіхи ще більше прив'язали Сталіна до Московщини і він обернувся в більшого російського націоналіста ніж природжені росіяни. „Світова революція" і російський імперіялізм були для Сталіна однозначні. Це світ повільно усвідомлює.

П. А.

Андрій Яковлів

НА ДИПЛОМАТИЧНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

(Уривки з моїх „Споминів" за 1918-1919 рр.)

(3)

Така дивна ситуація утворилась через поспіх, з яким гетьманський уряд перевів „чистку" серед дипломатичних представників УНР. Була вона спрямлена напряму політики Німеччини відносно України, але в основі підривала самостійність української держави, що була признана в Берестейському договорі.

Крім основного договору з чотирма державами, заключеного в Бересті, нашій делегації вдалося заключити ще таємний договір з Австро-Угорщиною, на підставі якого вона зобов'язалася видати закон про територіяльну автономію Галичини й Буковини. Цей договір мав бути ратифікований окремо і М. Грушевський доручив мені в першу чергу вимагати ратифікації його. Тому я під час першого побачення з міністром Буріяном запитав його про цю справу, а потім нагадував йому під час кожного побачення. Справа з цим договором, видимо, була дуже неприємна міністрові і він обмежувався обіцянками перевести ратифікацію в належний час. Тексту цього договору мені в Києві не дали, бо ні Рада міністрів, ані М. Грушевський його не мали, не знали деталів договору і терміну ратифікації. Тому я вирішив поїхати до Берліну, щоб порадитись з Севрюком та дістати від нього копію договору й потрібні інформації, бо знав, що він, як б. голова українських делегацій в Бересті. Приїхавши до Берліну, я того ж дня відвідав Севрюка й відбув з ним першу конференцію. На другий день знов ми конферували, при чому Севрюк подав мені важливі інформації в справі загальної політики Німеччини щодо України та передав копію таємного договору. В договорі було зазначено, що уряд Австро-Угорщини зобов'язався ратифікувати договір до 20 липня 1918 р., провівши його затвердження через парлямент. При цьому Севрюк попередив мене, щоб я нікому у Відні не давав тексту договору, щоб часом зміст його не попав до преси, а це викликало б спротив поляків і тоді парлямент може відмовити його схвалити. Два дні пробув я в Берліні і повернувся до Відня.

Війна не так зле відбилася на Берліні, як на Відні. В Берліні був ще добрий хліб, масло, яйця, цукор, в ресторанах годували смачно, але поруч з цим бачив я порожні м'ясні склепи, в яких висіли, ніби на показ, напівобскубані ворони. Певно, хтось купував їх та їв, бо для чого їх вивісив м'ясник? Інша картина була у Відні. Під час мого перебування це гарне й веселе місто переживало дуже тяжкі часи. Всі запаси предметів споживання були вичерпані, середній віденець голодував, на базарах, крім кількох корінців моркви, редьки, буряків та напів гнилої картоплі, нічогісінько не було. Люди стояли довгими чергами перед ресторанами та чекали по кілька годин, поки відчиняться двері ресторану та впустять певне число голодної публіки. Щасливі з перших рядів вбігали до ресторану і замовляли „мельшпайзе", щось мучне, солодке, якого було мало й вистачало лише для першої черги столовників. На продовольчі картки видавали хліб двічі на тиждень по дні кілька грам на кожного. Хліб був жовтого коліру, видно з домішкою гороху, і майже не мав смаку хліба. Взяв я його на пробу одного дня й поклав в кімнаті на комоді. На другий день на місці, де лежав хліб лишилась купка крихот та сліди від мишей. Придивившись добре до крихот, зрозумів я, чому миші не з'їли всього хліба: то не були рештки від хліба, а дерев'яна тирса, що була примішана до борошна, з якого пекли той хліб. Такий хліб мусіли їсти віденці. Не дивно ж тоді, що вони ходили по місту мовчазні, смутні, виснажені й мерли, як мухи. Щодня висів на міській ратуші чорний жалібний прапор на ознаку, що хтось помер у місті. Давно вже його повісили та так і не знімали. Причиною такої тяжкої ситуації, як мені пояснили, було те, що за перших років війни Австрія мусіла постачати продукти споживання Німеччині, а коли всі запаси було вичерпано, то Німеччина не поверила взятого, а Угорщина відмовилася допомагати Австрії, хоч мала в себе досталь запасів. Ось чому Німеччина та Австрія в мировому договорі виговорили право на одержання з України великої кількости збіжжя, картоплі тощо, чому так гостро під загрозою вимагали виконання договору, що не ратифікованого, та обурились на такий нелояльний відносно УНР крок, як гетьманський переворот. Довідавшись про таке тяжке становище Відня, я вислав до Києва повідомлення, в якому запропонував, щоб Уряд негайно вислав до Відня кілька вагонів збіжжя та картоплі, зазначивши, що ця посилка буде мати сприятливі наслідки для України. Вістка про мої заходи попала до преси й зробила на обивателів Відня величезне враження. А преса з великим задоволенням і похвалами на мою адресу відмітила мою увагу до населення столиці.

Я регулярно повідомляв Київ про мою посольську діяльність, через австрійську польову пошту, але з Києва міністерство мені не відповідало. Мене це дуже непокоїло, я не знав, що там діється після перевороту, який там тепер уряд, хто моїм шефом-міністром закордонних справ, яке моє становище, чи я все ще послом, чи може вже звільнений. Щоб дістати якісь певні відомості, я в другій половині травня вислав до Києва мого урядовця, Косинина, з листом до міністерства закордонних справ. Урядовець поїхав, довго не було про нього чутки, засидівся в Києві й повернувся до Відня на початку червня, привізши багато новин, в тому числі офіційне повідомлення, датоване початком місяця травня, в якому міністер Н. Василенко повідомляв мене, що мене звільнено з посади посла, але що я маю лишатись у Відні та виконувати обов'язки посольські до приїзду мого наступника, якого ще не було призначено. Косинин повідомив ще, що на місце Н. Василенка призначено нового міністра, Д. Дорошенка. Одержавши таку вістку, я вирішив, що мушу сам поїхати до Києва та вияснити, що там діється та що мені робити, чи чекати у Відні мого наступника, чи переїхати до Києва.

Виїхав я до Києва 7 червня короткою дорогою через Радивилів і 9 червня рано був уже в Києві. Під'їжджаючи до Києва, побачив я та інші пасажири ще у Васильківі височенний стовп чорно-жовтого диму в напрямі Києва й подумав, що то десь поблизу Києва велика пожежа. В Боярці вже видно було, що горить щось в самому Києві, а коли потяг доїхав до Посту Волинського, останньої станції перед Києвом, то тут потяг досить довго затримали, а потім помалу посунули в напрямі до

Києва. На запит, що то діється в Києві, кондуктори відповіли, що вибухло складовище гарматних набоїв за Печерською, на Звіринці, та що вибухи ще продовжуються. По дорозі, насупроти потягу, йшов натовп киян, деякі несли клунки, махали руками на потяг і щось кричали, показуючи на стовп диму, що все збільшувався. Потяг таки доїхав до головного двірця. Виступаючи з вагону й вийшовши на вулицю, побачив я, що в сусідніх будинках вікна були розбиті й чути було глухі, далекі вибухи. Приїхавши додому, застав я там все в порядку; детонація від першого, найсильнішого вибуху до мого мешкання не досягла, хоч вибух було чутно.

(Продовження буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Марія Якубович-Качмарська

ДЕНИС СІЧИНСЬКИЙ

Вертаю спогадами в мої дитячі літа. Висувається постать мого першого учителя музики, великого українського композитора Дениса Січинського, який гостив в хаті моїх батьків, а згодом замешкав у нас постійно.

Всі члени родини називали його Дизьом. Це була людина середнього росту, незвичайно скромна. В розмові був дотепний, хоч хвилями дещо загамований. Характер мав хрустальний, а душу благородну і ніжну. В житті не умів давати собі ради, тому охоче перебував у нас, і добре почував себе, маючи щиру опіку і мого батька за друга.

Були однак дні, коли наш Дизьо заворушувався. Натягав свою широку пелерину, ішов кудись і щойно по кількох днях вертався до хати в оплаканому стані. В поблизькому селі Радче, біля Станиславова, мав рідного брата, священика, куди теж часом заходив. Літом виїжджали з моїм батьком і братом в гори до Криворівні — Франкового села. Звідтам, вертаючи, привозив Дизьо свіже надхнення і тоді, знову сумерком — ввечорі засідав до фортепіяну і творив свою музику. Цілу ніч працював, аж до білого дня, а ранком, проснувшись трохи, ще раз переглядав свої ноти і... дер, або палив їх. Мій батько, зорієнтувнавшися в чому діло, заходив рано до кімнати Дизя і забирав його композиції, заки він зміг завершити своє нищівне діло... — Любив нераз жартувати з нами — дітьми, особливо „натягав" мою велику кокарду на голові, що була моєю гордістю.

Одного разу, були у нас д-р Коцюба, проф. Мороз, та Дизьо. При вечері велася розмова про Сальомею Крушельницьку, яка мала якраз приїхати до Станиславова. Дизьо в задумі прислухувався тій розмові, а в одному моменті зірвався з місця та побіг до другої кімнати, до фортепіяну. Присутні щойно по якомусь часі зорієнтувалися, що певно Дизьові прийшла щаслива хвилина творчого шукання. Він цього вечора не вернув більше до нашого товариства й цілу ніч пересидів над своїми композиціями. Рано найшли ми Дизя при фортепіяні змученого, з головою схиленою і спертою на край фортепіяну.

Музика Дениса Січинського чудова, незвичайно лірична, така, як його вразлива вдача, як його розжалоблена душа, що збулася радощів життя, опущена сама ішла по полях безмірних.

Не малий вплив на його творчість мала його нещаслива любов, яка не дала йому заснувати родинного огнища.

Денис Січинський скомпонував на хори: „Дніпро реве", „Лічу в неволі", „Пісне моя", „Даремне пісне".

На сольоспів: „Як почусш вночі", „Розжалобилася душа", „Із сліз моїх", та інші. Уложив збірник пісень на фортепіян „Ще не вмерла". Зачав теж працювати над оперою „Роксоляна", якої не докінчив.

Талант композитора заповідався дуже гарно. Чимраз краще випробовував він свої сили. В останніх роках свого ще молодого життя розвинулася у нього тяжка недуга, якій його слабий організм не зміг опертися. Помер 1909 року у Станиславові. З глибоким смутком і жалем довідалася про це українська громада, яка втратила в ньому великого композитора. У великій, прибраній залі при вул. Казимірівській у Станиславові зложено Його тлінні останки. Похорон Дениса Січинського був величавим здвигом народу. Всі поблизькі села, всі галицькі міста вислали своїх делеґатів, з прапорами та вінками. Домовина незабутнього і дуже любленого Дизя, була вкрита зеленню і квітами. У ніг домовини лежала велика китиця червоних рож з чорними, крилатими стяжками, на яких був напис: „Денисові — Н..." Так прийшла до нього любов і сповнилася Його мрія, якої не дочекався за свого життя.

Український нарід здвигнув на його могилі величавий пам'ятник у формі бандури, а свято відкриття відбулося 23 травня 1943 р. Того ж дня опівдні вшановано пам'ять пок. Дениса Січинського жалібною академією, а ввечорі у театрі укр. Сокола відбувся концерт. Д-р Людкевич у вступному слові зобразив життя і творчість композитора.

Денис Січинський

Антін Малюца

М. РАДИШ НА ТЛІ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

На Великдень почалася, а в Провідну неділю закінчиться в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку чергова індивідуальна виставка, присвячена малярській творчості М. Радиша. Вже перші його виступи на львівських виставках вносили свіжі ноти в загальний образ мистецького життя. Бо львівське мистецьке і культурне життя в 30-тих (і навіть на початку 40-вих) роках було вже настільки ясно скристалізоване, що стало притягаючим центром українського життя для нових на тім терені талантів та індивідуальностей.

Радиш належав до тих, що не лише додавали щось своє до того життя; його виступ публіка і критики належно оцінили, відмітили майстерність і талант, та, в передбачуванню дальших творчих можливостей, не щадили похвал. А потім сталося так, як з багатьома другими: Кульчицьким, Павлосем, Мухіном, Луциком, Ґецом, Анастазієвським. Мистці вперто працювали над собою, досягали сподіваного рівеня, а навіть досягли ще більше, а критики того або не помічали, або не відмічали, а в найкращому разі повторяли свої характеристики з попередніх літ... Якби колись якийсь історик мистецтва хотів, на підставі таких писань, слідкувати за розвитком тих мистців, то матиме щось зовсім протилежне до дійсного стану: мистці ставали щораз ліпші, а критика про них чимраз слабша. А що факти для історика мистецтва, тобто мистецькі твори, в наших часах надто часто пропадають, треба, поки не пізно, на цю обставину звертати увагу.

Мистець здає собі справу з того, що він шукає, добуває, поступає, росте. А в той сам час відгомін в критиці свого рідного середовища чимраз менший. Родиться сумнів без відповіді: чи може я на злій дорозі? Родиться зневіра: чи варто бути українським мистцем? У випадку з Радишем, розбіжність між досягненнями мистця та оцінкою критики вийшла вже завелика.

Радиша, як маляра, цінять високо ті, що ближче цікавляться тим мистецтвом. Але для широких кіл культурного громадянства у Львові та на еміґрації він знаний в першу чергу як театральний декоратор львівських та еміґраційних театрів. Має за собою понад 30 сценічних оформлень. Виніс він на своїх плечах, можна б сказати, не лиш творчу і чорноробочу сторінку власних оформлень, але й чорноробочу сторінку принагідних оформлень інших колеґ-мистців без достаточної театральної практики. Його досягнення в тій ділянці все признано і не заперечувано. Але як прийшло до Енциклопедії Українознавства, то автори статті про львівський театр, через якесь хвилеве непорозуміння, поминули саме Радиша...

В малярстві Радиша помітна велика різноманітність свіжих підходів до кожної теми, багатство заінтересувань, а при тім суцільність творчої індивідуальности мистця. От, наприклад, мистець майстерно малює види міст. Урбаністична тематика відносно нова для українців, як народу переважно селянського. Правда, і старші покоління мистців часами малювали види міст задля якоїсь екзотики або мистецько-історичних пам'яток-мотивів. Бувало теж місто темою моралізаторських композицій. В 30-тих роках підписаний здобув признання як перший західньо-український урбаніст, передаючи на картинах впорядкованість архітектурних брил, відмінність кольористичних вражень та фактурних ефектів. В 40-вих роках дав Баляс широко задумані види Львова. Та вже для Радиша малювати місто така природна справа, як напр. для Мороза малювати гори і воду, для Литвиненка різьбити портрет. В урбаністиці Радиш є мистецьким виразником того суспільного процесу, що відбувається на рідних землях, та що помітний хочби на багатьох американцях українського походження: діти села стають типічними міщухами. А це ж ще один доказ життєздатности та здібности українського народу виповняти всякі функції, потрібні для нормального суспільного життя нації.

В досягненнях нашого мистця є й речі дуже експресивні, як „Голод на Україні". Багато теж уваги присвячує він релігійній проблематиці і темам. Тут підставою його шукань є намагання поєднати релігійно-народні традиції з власною модерною формою. Вже колись, в 17-18 століттю, українські мистці поєднували східньо-християнські традиції з новою технікою олійного малювання та модерним тоді на заході барокко. У висліді, вони створили славне і оригінальне т. зв. київсько-козацьке-мазепинське барокко. Той візантійський стиль був для наших предків зараз по прийняттю християнства не чим іншим, як модернізмом по формі і змісті.

При подібних теоретичних підставах вислідн в поодиноких мистців будуть цілком відмінні. Минулого року П. Холодний показав нам свою незвичайну „Мадонну", де дивне і скомпліковане поєднання: модерна форма якось нагадує традиційну, але її не повторяє дослівно. Традиційний зміст аж символічно для нас на еміґрації, усучаснено. М. Дмитренко поєднує часто кремезний реалізм з традиційними стилістичними способами. А вже М. Осінчук в пошукуванню вічних мистецьких вартостей відрікся всяких особистих і сучасних рис, як чогось припадкового, а заглублюється в старі славні віки, як який аскет-містик в мистецтві. В цьому його й сила. Ще найближче до релігійних картин Радиша стоять підставами і навіть вислідом скульптури на рел. теми М. Черешньовського. Всі ті мистці доказують, що ділянка релігійного мистецтва в нас ще живе як частина загального творчого мистецького процесу багатим і зрізничкованим життям, незалежно від усіх замовлень. А в багатьох середовищах, а навіть в народів, такий органічний зв'язок давно затрачено і надаремне стараються його відродити...

Різноманітність зацікавлень помітна в Радиша так як і в більшості українських мистців взагалі. Клясичний приклад дала недавня посмертна виставка В. Г. Кричевського. На це складається багато причин, а головна з них мабуть таки наш національний характер. Українець змагає радше до клясично-гелленського ідеалу, до гармонійного і всестороннього вдосконалення і вияву своєї духовости. Не такий північно-східній підхід: тотально-аґресивне підпорядкування мистця кожночасній пануючій ідеології. Або германсько-західній підхід: досконалість через надмірну спеціялізацію. Має своє значення теж число мистців. В щасливіших народів окремі мистецькі осередки нараховують десятки тисяч мистців. Усіх українських мистців, розпорошених на еміґрації, кілька десятків. Тай на рідних землях не дуже то була нагода гуртуватися і розростатися числом.

Як котрий серед тисячів мистців зверне чимсь на себе увагу публіки й критики, знайде своє місце, то вже того й тримається, хочби й ціле життя. Участь критики і громадянства в формуванню мистецької індивідуальности в нас така непомітна, що український мистець часто мусить сам собі бути і громадою і критикою, історією, теорією, галерією, меценатом і публікою... До того ж він, хоч і не дуже має нагоду творити, відчуває ще щось як обов'язок творити за тих других, побитих чи ще недобитих.

Порівняти б мистців до дерев. Одні, як в густім лісі: прості, стрункі, високі, з дрібкою листя на самому вершку. Наші, як рідкі дерева серед широких піль: то пастухи обломили, то господарі підчімхали, то буря надломила, то грім обсмалив. Ростуть коренасті, кострубаті, але й кріслаті.

Оце широке тло потрібне для кращого зрозуміння індивідуальности Радиша. Виставка праць дає нагоду розглянути його ближче на теперішньому етапі розвитку. Мистець чимало попрацював вже над собою тут в Америці. Це ж повинно викликати увагу всіх, що цікавляться, як нова іміґрація включується в американську дійсність, та який мистецький вираз знаходять такі процеси.

СПАДЩИНА ПИСЬМЕННИЦІ КАТРІ ГРИНЕВИЧЕВОЇ

Одна з найбільших сучасних українських письменниць, Катря Гриневичева, померла на вигнанні в Німеччині, по закінченні другої світової війни, не завершивши низки творчих задумів. Частина її літературних записок, листування тощо опинилася в Австралії, у сина покійної, Д-ра Володимира Гриневича, який недавно переслав цю спадщину до Музею-Архіву УВАН в Ню Йорку (11½ W. 26 Street, New York, N. Y.). Музей - Архів задумує упорядкувати цю спадщину і зробити її доступною для наших літературознавців, тому просить всіх, хто має які-будь писання або книжки покійної письменниці, знестися з Музеєм.

Вадим Лесич

Отчизни втраченої срібнолист полин
шумить в мої безсонні ночі, —
і на стежках кальних чужин
лежить зім'ят і розтолочен.

Хтось заворожив вороття шляхи.
Мертвіє, мов проваллля, відстань.
— Холоне день — безумний і плоский
на заповітнім скраї світа.

А ти десь там, на глобусовім дні, —
— морями чавлена, обвіяна вітрами!..
Роздерта ніч і тьмяно скніє нів,
а ти — зорею линеш понад нами.

В. Барка

ВИСТАВКА ТВОРІВ М. РАДИША

Одно з найважливіших призначень для нашогоісходу з батьківщини — творити духовні цінності в атмосфері свободи, якої комуністи позбавили народ.

Тільки високий вітер свободи має силу підтримувати крила надхнення.

Маючи можливість вільно шукати нового, нехай дивного на деякий час і навіть „незрозумілого", мистецтво само знаходить вірну дорогу.

Так сталося з талантом Мирослава Радиша. Твердохарактерний карпатчанин наблизився до найсправнішого в сучасному малярстві: нової краси і правди в барвах.

Морська затока з вітрильниками і чайками на острівцях, коли дивимося з берега на них, належать природі. Поставимо свічадо — світ нашого серця — нехай краєвид відзеркалиться в ньому: тоді мисток природи, що ми бачили, відходить до мистецтва, як його твір.

І тоді мудрість людського серця відкриє зміст у тому мастку, прихований від тілесного зору, бо ж той зміст походить від невидимого. Розкриється вічний сенс видимого, що його зображують перекладений на мову фарб, форм, ліній і поданий так, що ми, сприймаючи його фізичним зором, до невидимого приєднуємося, до джерела, що живить світ. Наближаємося до творця — через мистецтво. Воно — молодша сестра віри. Без віри воно тільки вмілість (хоч хай і надзвичайна), з вірою воно творить чудо, бо віра дає йому світло: бачити вічне і вносити в круг надхнення.

Справжній талант неодмінно має віру, незалежно від того, що в той чи той час буде мистець говорити про власні погляди.

Рано чи пізно, в вільному шуканні правди, він, як правило, приходить до світильника Божого. Так сталося з Матісом і багато іншими найвищими постаттями, що втілюють в собі творчий дух сучасного людства.

Мирослав Радиш тому з дивовижною успішністю знайшов собі новий стиль, що він може бачити чудесність зображуваного. Перенесення на полотно і папір, ця чудесність видається, як загадка.

В кожному творі М. Радиша вона, невичерпна, світиться по різному. Але ввесь час — цікава, гарна, повна живого значення. Вільно і природно розкривається, і ніби просто, хоч, насправді, кожен твір — наслідок доброї вправности і пильної праці. В цій чудесності ми, придивляючись на всі речі, подані на виставці, зрештою починаємо вирізняти чотири окремі, щоправда, щільно злиті, властивості: радість від зорового сприймання всього довколишнього, красу його, відкриту наново і освіжену; освітлення від якоїсь ледве примітної символіки, що її має в своєму баченні світу серце людське, рухливе почуття життя, яке в окремі течії захоплює собі кольори, веде струмками і поривами, поєднуючи і розрізнюючи, або примушуючи дозрівати в умовній непорушності — до найласкавішої жемчужної просвітленості, — і при тому збирає себе на чомусь осередньому, як найсильнішому відбитку своєму і уособленні: чи то буде великий міст, чи група дерев, звихрених в світовій якійсь тривозі, чи човен на дзеркальній річці, чи просто — фантастична гра світла в барвах речей серед краєвиду.

Ввесь щирий захват від споглядання світу, як чудесного, означився в творах Радиша — і на отих невеличких пейзажах, що з них кожен сприймаємо, ніби принагідне відкриття незнаного в куточках дійсности; і на розгорнутих з сміливим розмахом краєвидах. Як також побачимо і страждання серця — при спогаді про несвітське нещастя, що приніс організований московськими большевиками голод на Україні.

І над всім — екстатика, на межі найтоншої видивності, в образах Богоматері і Спасителя.

Звичайно, Радиш — модерніст; його спосіб відкрити духовне у видному і складати, відповідно до цього, фарби життя, — досить далекий від т. м. рефлективної обмежености „напрямків" і від зокрема новочасного символізму з його раціональною напівмістикою і знекровленістю супроти живих подробиць.

В Радиша перетворення і пересвітлення видимого в нову і цікаву дійсність, як її хоче бачити власне почуття,

(Закінчення на стор. 4.)

Лев Т. Орлигора

УСМІШКА

(Новеля з циклу „Пекельна епоха")*

— Микито, давно вже рідні відцурались від тебе. Прошу... Всією душею благаю, Микито... Хоч тепер оглянься! Всі... Всі люди жити хочуть. І на сонечко дивитися хочуть. Ох, Микито... Зсушив ти мене. Виплакала очі. Втратила здоров'я. Бог чує, Микито! Бог терпели-ивий, як камінь. Не кепкуй з святого терпіння. Прийде кара... Подумай. Схаменися! Припади устами, люблену землю-матінку поцілуй. Не продавай людей! Срібляників не бери. Краще чесно вмерти, чим нечесно жити...

Стояла на колінах. Руки сухі, роботящі, складала долоню до долоні. Порвана кофта зсунулась з плечей... На грудях лежать сиві розпущені коси.

— Ге-е-ть! Дурна-а..., — Микита штовхнув чоботом у груди. Тремтячи, підвелася... На грудях пляма. Докірливо глянула. Закрутились сльози, вона раненим птахом впала. Руками обхопила ноги Микити. Сльозами мочить халяви. А з грудей... З грудей летять не слова-краплі закипілої крови!

— Ночами не сплю — приходять матері з сиротами. Одні приходять — другі відходять. Горло душать руками. То регочуться в нестямі божевілля, то швидко-швидко шепчуть: твій, Маріє, Микита, послав наших у Сибір на каторгу... Зжалься, Маріє... Бачиш — руки в сиріт, як соломинки тоненькі, як свічечки жовті... Дитячі очі з голоду постаріли, про хліб думають... Ти ж маєш сина. Знаєш горе материнське...

Микита сидить згорблений біля діжки. Очі нагадують отвір пістоля. Очі сухі, погаслі... Вії рідкі, білі, коров'ячі. Борода гостра, чомусь кацапська. Підносить до лоба пухкі, на варені ковбаски схожі, пальці. Мовчить.

— Чи ми ще довго в цьому погребі сидітимемо? — озвалась невістка Люба. Її чоловік тільки два тижні був з нею. Сіру шинелю кинувши на опашки, зник без вісти. Вона залишилась під опікою його батьків...

— Ні, не довго. Я вже чую прихід визволителів. Чому дивишся з недовір'ям? Не бійся! Хто не винний, той не постраждає. Хай тремтять душі ці! (Микита не міг стриматись — самозадоволено розкрив зшиток). Слухай: Марина Осипенко, 52 роки, має п'ятеро дітей, прала Фріцеві білизну; Остап Гордій допомагав німецьким солдатам напувати коні з колхозної криниці; його дочка Віра на Козацькій могилі вчила дітей співати „Ще не вмерла Україна"; дід Корнійчук сокирою розбив голову Сталінові, що лежав під стіною контори артілі „П'ятілєтка"; вдова Мотря на іменинах в куркуля Півняка, який повернувся з тюрми, сказала, що кацапи не кращі німців; Іван Пасічний, учитель, повісив Шевченка в синьожовтій рямці, і...

— І Пасічного записали? — збентежилась Люба, згадавши вчителя, що тішився пошаною села.

— І Пасічного, і п'ятдесят чотири інших! Повішать, як псів! Вітер гойдатиме трупи. Круки видовбають очі. Висітимуть, аж поки не погниють мотузки на гнилих шиях! Довго-довго пам'ятатимуть діда Микиту — красного партизана!

— Ви так захоплюєтесь, ніби розповідаєте про квіти в саду. Що вам з цього? — запитала Люба. Дід Микита розвів руками — жест властивий нервово хворим фанатикам.

— Гм..., — усміхнувся Микита — зуби білі, як у молодого мурина. На автомашині їздитиму! Вина питиму. Ікрою, як колись пан Радько, закушуватиму. Старій своїй, оцій, оцій бабі Марії, куплю сибірську лисицю на шию. До театру повезу. Патефон у хаті з „Катюшею" заведу. В Москві на з'їзді підійду до самого Сталіна, і що ти думаєш, не злякаюсь, а скину шапку, і: „бувайте здорові, Йосипе Віссаріоновичу!" Сталін покладе руку на плече, відповість: „орденоносний діду Микито, партія тебе любить і почитає".

Дід взяв олівець. Щось думав: збігалися брови. Нахилився біля свічки, щоб ще когось записати.

Над погребом свистіли кулі. Чувся тяжкий втомлений гул бомбовозів...

Марія:

— Дивлюся я на твої очі, Микито. Злі, хворі маєш очі...

В її погляді була рішучість людини готової скакати з мосту. Схопила списані зшитки. Погасила свічку. Микита догнав на ступеньках. Придушив, як кіт мишу. Вдарив кулаком. Не йойкнула. Терпеливо сціпила зуби. Посунулась по ступеньках головою вниз. Тім'ям вдарилась об обруч.

Люба в темряві намацала свічку. Бліде, як смерть лице свекрухи. Ворушить спраглими устами:

— Куди він пішов? Боже... Земля наша була б раєм, коли б на ній жили дружні люди.

— Не хвилюйтеся. Мабуть пішов до наших. Німці вже покинули село... Тихо стало. Коли я слухала його оповідання, мені пригадались слова рідного тата: все нещастя людей походить від їх старань бути щасливими.

Марія стомлено закрила очі. Притулила до уст кислий огірок:

— Скільки невинних загине. Бідні, бідні люди... Німці прийшли — розкопували могили, і я ходила. Брата знайшла. Руки в нещасного скручені дротом. Наші прийдуть — показуватимуть постріляних німцями, ох і бідна ж ти, багата наша земле...

— Ви, кажете, „наші". Хіба вони, наші?..

— Дитино моя, називатимемо „нашими", аж поки між ними не буде наших синів. Молися Богу, може скоро прийде та радісна година.

Дід Микита захеканий підбіг до хати. Став, рукою оперся об стіну. Важко дихає. Ноги — дугами. Рукавом витер піт з чола. Схопив лопату. За хатою в садку під сохою викопав ямку: ніхто не бачить. Скинув свитину, дбайливо, як скарб, замотав зшитки. Пригорнув землею. Стояв, тяжко хекав: страшними очима дивився на криваве колесо сонця. Заграва полум'яніла за селом. Усміхнувся, подумавши — „прийдуть — передам".

У Бабциному ярку розірвалась бомба. Загавкали собаки. В селі стало тихо. Зловіщувато. Микита хотів іти в погріб. Почувся гул. Біля призьби зупинився. Вулицею повзуть панцери. Вклонився їм. Закручує вуса: знаючий собі ціну, і гордий сам собою.

Котяться підводи. Коні іржуть, корови до крови постирали боки мотузяними посторонками; воли тягнуть гармати... На возах ранені, солома в крові. На розлогій гарбі вбита коняка, з опухлих, розірваних ніздер капає кров... За підводами втомлено місять грязюку красноармійці. Лиця землисті, зарослі. Щоки позападали. Вітер розвіває заячі шапки-вуханки. Вуханки нагадують сиву давнину: в подібних шапках, одягнені в тигрячі шкіри, баскаки хан Батия руйнували Київ...

— Старік, корова єсть!? Дава-а-а-й! — вигукнув солдат, скочивши з полудрабка. Довгі роки спокійна корова годувала молоком господарів. Тепер прощально глянула на їхні лиця добрими, гарними очима, ніби хотіла сказати: через місяць привела б телятко...

Микита подумав: беріть, їжте, дасте другу. Глянув у сторону садка, де закопані зшитки. З долини прибіг розхристаний скакун-вітерець. Підхопив листя на подвір'ї і сердито жбурнув в лице Микити. Поки дід витирав запорошені очі, скакун зник, зашелестівши на вершинах голих акацій...

Марія стоїть під хатою. Сумно дивиться на колеса, що грязнули до спиць, ліниво котились. Мовчазні солдатики, в сусідніх селах забрані чотирнадцятилітні діти, одну ногу за другою витягали із всмоктуючої багнюки. Схилялись під тягарем ґвинтівок. Подрані в крові шинелі стягнені з убитих, незграбно пришиті латки. На поясі в кожного „катьолок". Теліпається ложка на мотузці. Дехто виймає з кишені кукурудзу. Обережно кидає в рот, жує. Усміхався, до чужих матерів...

— Десь і мій Василь, душа буйна, — подумала Марія. Кінчик вишитої фартушини піднесла до очей...

Котяться підводи — і кінця краю їм немає. Тягнуться, як журна пісня арештантська, як доля гірка материнська... Кривуляють розхитані колеса, гряззю обліплені. Широкі шини ріжуть масний набряклий чорнозем, кров'ю политий, скроплений і материнськими, і сирітськими, і десь на самоті, з тяжкою раною, гарячими солдатськими сльозами... Котяться підводи.

Зідхають блідолиці матері в бідних сірих хустинах. Під хатами стоять з перехрещеними на грудях руками: хто виміряє глибину їхніх зідхань, хто виміряє глибину горя у виплаканих очах? О, ті очі української жінки...

— Ой-й, — раненою чайкою скрикнула одна. На довгій мотузці, що обвилась круґом шиї, тягнеться якась людина... Солдати сидять, спустивши ноги з полудрабків. Поблискують голі багнети. Зв'язана людина подібна стала на круглу деревину, що тягнеться по болоті, прив'язана до воза.

— Єнто, дезертір, — повідомив якийсь п'яний солдат, прочитавши жах в обличчях жінок.

Матері закривали очі. Діти горнулись до спідниць. Під-

(Закінчення на стор. 4)

*) Подія, описана в новелі, відбувалась в селі Радьківка над річкою Інгулець. Прізвища людей змінені, дехто з них тепер живе на скитальщині. — Автор.

ШПИГУН

Громом з ясного неба була в 1913 р. в Габсбурзькій монархії вістка про викриття російського шпигуна таки в австрійському генеральному штабі. Виявився ним полк. того ж штабу Альфред Редль. Зовсім природно, в штабі постала паніка та замішання, бо стало відомим, що Редль виконував своє діло повних 10 років. З одної сторони він впроваджував в блуд австрійський штаб фальшивими інформаціями, а з другої передавав москалям тайні австрійські пляни. Годі було зрозуміти причини того неправдоподібного факту: зокрема штабовці були в тяжкій ситуації, бо не тільки така поважна інституція була скомпромітована, але й мучила їх непевність, що відомо москалям, а що ні.

Редль був тільки ще капітаном в евіденційному бюрі генерального штабу, як вже визначився як незвичайно зручний розвідчик. Він спеціялізувався у виловлюванні російських шпигунів. Будучи на службі в австрійських гарнізонах на галицько-російських кордонах, він грунтовно вистудіював та прекрасно орієнтувався в східних справах. Тому москалі рішили його унешкідливити. Підполковник Павлов, з шпигунської варшавської централі, вислав на цю делікатну „роботу" до Відня свого найкращого розвідчика, балтійського німця, Прата. Прат знав дуже добре Австрію, а опановуючи в сто відсотках німецьку мову, міг „працювати" без перешкод.

Він почав від „студій" над Редлем. Слідкував його кожний крок, а зокрема звернув пильну увагу на його приватне життя. У відносно короткому часі вдалося йому викрити, що Редль гомосексуаліст. Прат висилає Редлеві анонімне письмо, яким запрошує його на розмову до каварні Кайзергоф у Відні в справі ляйтенанта з 3 полку драгунів. Письмо попереджує, що, коли б він не з'явився, або захотів розкрити того, хто це пише, то шеф генерального штабу на другий день довідається про Редлеві відносини до ляйтенанта з 3 полку драгунів. Заскочений Редль зовсім розгубився і шантаж вдався. Він пішов на пропоновану розмову й у висліді її став російським шпигуном.

Найперше москалі зажадали від нього плянів двох фортів Перемишля, а Редль поставив їм вимогу вислати російського шпигуна для дослідження Краківської твердині, та видати йому того чоловіка. Так і сталося. Редль видав пляни двох фортів Перемишля, а сам „зловив" небезпечного ворожого шпигуна. Він сам переводив допит і суд над тим нещасником і у висліді одержав відзначення. Та москалі не були тепер скромними. За другим разом зажадали мобілізаційних плянів X і XI австрійських корпусів. Очевидно, погодилися заплатити Редлеві суму, яку він тільки захоче. Шефом варшавської шпигунської централі „Захід" був тоді полк. Батюшін. Всі нитки шпигунських сіток сходилися в „Седьмом отделєнії" міністерства війни в Петербурзі. Що там Батюшіна не зовсім долюблювали, про це теж довідався Редль та держав цей арґумент на „всякий випадок" для реасекурації. Батюшін був згідний виплатити всяку суму, але видати Редлеві кількох більших російських шпигунів, що „працювали" в Австрії, не захотів. Торг затягнувся і настала прикра павза. Щоб все таки не перетягати струни, оба партнери рішили стрінутися особисто. Зустріч відбулася на одному мостку під Ковном. При випивці оба шефи заключили тайний договір. Редль передав Батюшінові мобілізаційні пляни двох австрійських корпусів, а за це, крім грошей, дістав імена кількох російських шпигунів в Австрії. Шпигуни пішли на шибениці, а Редль і Батюшін авансували. І так торгували вони оба цілими роками.

В дальшому седьмоє отделєніє зажадало від Батюшіна воєнних плянів Австрії проти Росії і Сербії. Це вже був дуже поважний риск для Редля, але його спритові, яким вкрався в безмежне довіря штабу, і це вдалося. Російський атташе перевіз неповні пляни в кур'єрському куфрі до Варшави. Батюшін дістав відзначення, а Редль великі гроші. Нагло ген. Конрад фон Гецендорф, що був тоді шефом австрійського ген. штабу, закликає до себе Редля і дає завдання: довідатися, хто й які пляни видав Росії. Необережно звірюється йому, що ці вісті має від тайної австрійської дипломатичної служби. Як страшенно Редль був тим фактом заскочений, так зразу був і заспокоєний, що ще нічого не відомо австрійцям і енергійно взявся до вияснення справи. Він досить швидко довідався, що російський дворянин, який був революціонером, довідався випадково від одної дами при царському дворі про викрадені пляни в Австрії й уважав за свій святий обов'язок революціонера повідомити про це австрійське посольство в Петербурзі. Очевидно, що Редль видав того революціонера Батюшінові, а ген. Гецендорфа заспокоїв, що вісті про пляни переборщені, хоч „все таки деякі менше вартісні мобілізаційні пляни попали якимсь чином в руки москалів".

Саме перед балканською кризою в 1912 р. випало Редлеві піти на обов'язкову службу в армії на один рік. Він покинув евіденційне бюро і став шефом штабу 8 армійського корпусу, що стояв у Празі. Цей корпус був призначений на випадок війни в наступ на Сербію. Ввесь плян з подробицями передав Редль москалям. (Тому теж 8 корпус був зараз на початку війни дощенту знищений і мав жахливі втрати). Останній рік перед війною дали москалі Редлеві завдання впроваджувати в блуд австрійський штаб. Через те і німці не доцінювали російських сил. Дали себе обдурити на кількадесять дивізій, про які не знали, а рахували російські сили за рівні своїм. Хто зна, чи так легко були б рішилися на війну, якщо знали б тоді правдивий стан воєнних сил.

Але все на світі має свій кінець. Прийшла черга і на Редля. Його викрили випадково. Урядовець головної пошти в Відні звернув увагу на письмо на „посте рестанте" під шифрою „Опернбаль 13", яке було надане на прусько-російській границі і якого довший час ніхто не відбирав. Він зголосив свою думку дирекції пошти, але вона не звернула на це уваги. Минали знову тижні і письмо далі лежало невідібране. Урядовець ще раз звернувся до дирекції з пропозицією перевірити це письмо. Цим разом дирекція повідомила поліцію, яка й отворила його. В письмі знайдено тільки 12 штук новеньких 1,000-коронівок і більш нічого. Поліція заінтересувалася випадком, бо думала, що натрапила на слід фальшівників грошей. На пошту післала 2 аґентів, які пильнували відбору письма день і ніч. А тут, як на зло, ніхто не відбирав письма. Аґенти нудилися та в сусідній кімнаті грали в карти. Аж одного весняного дня, в полудне, подзвонив їм урядник пошти, що саме відібрав письмо якийсь пан та від'їхав автом. Відразу кинулися аґенти за від'їжджаючим автом і на щастя одному з них вдалося прочитати число таксівки „А 108". Авто зникло їм на закруті вулиці, але й цим разом мали вони щастя. Біжучи за автом, стрінули вони його, як вже верталося. Шофер повідомив, що відвіз якогось пана до готелю „Кльомзер" на Герренґассе. Перешукуючи сидження, аґенти знаходять футерал від кишеневого ножа. Ідуть до готелю, переглядають список гостей, але не можуть знайти нічого підозрілого. Дають портієрові футерал, щоб питав гостей, чий він, а самі дискретно обсервують. Коли з поверху сходив за якийсь час Редль, вже в уніформі, хотіли навіть перестерегти портієра, щоб тому панові не докучав, але вже було пізно. Редль взяв футляр і подякував портієрові, та вмить зорієнтувався, бо вправним своїм оком не міг не завважити аґентів. Знову розгубився. Почав йти спішним кроком і на вулиці хотів бодай знищити підозрілі письма, що мав при собі. Один аґент позбирав подерті й викинені папірці, а другий піґнав вслід за Редлем. Поскладані та відчитані на поліції подерті папірці рішально виявили вину Редля. В штабі не хотіли зразу вірити, а ген. Конрад фон Гецендорф захитався з рукою на серці, коли йому доповіли про факт. Опанувавши себе, ген. дав наказ опечатати мешкання Редля в Празі й невідкличнo до півночі його справу вичистити. Заборонив всяких телеграм та письм в тій справі, а наказав голосити собі про все тільки особисто.

13 травня 1913 року опівночі застукали до дверей Редля в готелі три пани.

— Я знаю, пощо панове прийшли. Я не мав спільників. Це моє нещастя...

— Чи маєте револьвер, пане Редль? — слідувало питання.

— Ні.

— Прошу, отут він. Добраніч!

Коло 2 год. вночі впав стріл; з-під дверей кімнати відійшли три пани.

Аж влітку 1915 р., як німці взяли Варшаву, знайшли в актах шпигунської централі обширні документи зради Редля.

(в. д.)

В. Січинський

ШЕВЧЕНКО—ҐРАВЕР

(Закінчення).

Власні композиції і автопортрети мистця другої доби його творчости, дають великий поступ і нові досягнення. Збагачується лінійна ритміка, майстерність рисунку і той особливий „рембрандтівський" спосіб штрихування з різноманітних кривих і хвилястих ліній, що перетинаються немов в безладді, досягаючи одначе потрібної форми і відповідної зорової ілюзії контрастів (світло - тіні).

В малярському характері зроблені такі композиції, як „Дві дівчини", краєвиди, „Старець на кладовищі" і „Сама собі в хаті господиня". Всі вони дуже вишукані, не без впливів клясичного канону, але при тім легкі і ясні своєю природністю. Лінія тут надзвичайно певна, штрихування міцне, хоч і дещо стримане.

Згодом, в портретах 1860 р. (Бруні, Ф. Толстого, автопортретах) лінія набуває незвичайного розмаху, рисунок стає бравурний, штрихування досягає великої динаміки. Поруч з тим в цих працях можна помітити зовсім новий спосіб штрихування, при помочі рівнобіжних ліній, ледве помітної хвилястої форми, що наближає Шевченка до манїри французьких графіків другої половини XIX стол. Цей спосіб намічається в портретах Ф. Бруні і Ф. Толстого, а досить ясно виступає в прекрасних працях „Жінка спить" і „Вирсавія" (всі 1860 р.). Дві останні композиції являються завершенням майстерности нашого ґравера в зображенні жіночого тіла, повного сили, принадности і краси. Самий рисунок цих композицій доведений до віртуозности, властивої найкращим світовим офористам.

Згаданий нами новий Шевченківський спосіб штрихування 60-61 років, що значно різниться від рембрандтівського, надає рисункам більшої статичности, спокою і монументальности форм та робить незвичайно приємне враження своєю м'якістю та рівномірністю штрихованої площі. Це найкраще помітно в офорті „Вирсавія" 1860 р. і в останній праці Т. Шевченка — портреті П. Клодта 1861 .

Офорти Шевченка, що здобули високу оцінку своїх і чужих знавців, цінні також особливою, оригінальною ґраверською технікою. Шевченко ввів до техніки офорту нові засоби й нові технічні приспособлення. Як свідчить Г. Честохівський, Шевченко сам вигадував потрібний інструмент для офорту — долотця з різноманітними нарізками, коліщатками тощо. Цих засобів, а навіть самих інструментів (що залишилися в петербурзькій Академії) згодом уживали російські мистці і ґравери, наприклад, І. Шишкін (1831-1898), а в найновіші часи В. Мате (мистець французького походження, 1856- 1917). І коли російське мистецтвознавство ставить В. Мате, як основоположника новітньої російської школи ґраверів-офортистів, то в цьому є передусім заслуга Шевченка, що перший відродив та удосконалив модерний офорт на петербурзькому ґрунті. Сам В. Мате не крився з тим, що власне скористав з інструментів і способів роблення офортів за Шевченком. В. Мате з великим пієтизмом ставився до творчости Шевченка і видав альбом офортів Шевченка, що ще і досі залишається найкращим виданням ґраверської творчости Шевченка.

Отже, значення Т. Шевченка значно поширюється поза рямки історії українського ґраверства. Був він не тільки великим новатором і основоположником ґраверства на цілому сході Европи, але також одним із найбільших офортистів взагалі.

Як творець новітнього мистецького напрямку і технічних засобів у ґраверстві, Т. Шевченко значно випередив своїх сучасників та дав міцну основу для дальшого світлого розвитку української графіки.

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

Свого часу, рік чи два тому, трапилась у Филаделфії така „великодня пригода":

До української крамниці вступив американець та почав з одушевленням приглядатись виставленим там писанкам. Вкінці спитав, скільки коштує одна та, вибравши найкращу, заплатив бажану ціну. Тоді попросив соли, стукнув писанкою кілька разів до стола та почав оббивати... „Малом го не задушила!" — оповідає управителька крамниці.

Чоловіки сидять у шпиталі, де їхні жінки лежать у родильному відділі. Медична сестра підходить до одного з них і радісно заявляє:

— Маєте гарного сина.

На те з обуренням зривається інший майбутній батько:

— Який у вас порядок? Я чекаю тут довше від цього пана!

До мешкання маломовного професора ввійшла аґентка фірми жіночих капелюхів.

— Чи ваша дружина дома?

— Немає її.

— Чи не маєте нічого проти того, щоб я зачекала на неї?

— Будь ласка, сідайте.

Минула повна година, і аґентка питається професора.

— Чи можу знати, де ваша дружина?

— В своєї матері.

— А не знаєте, коли вона вернеться?

— За тиждень, бо вона виїхала туди на два тижні.

Професор університету, який щасливо жив із своєю дружиною, навчає своїх студентів, як вони мають жити з майбутніми жінками.

— Будьте терпеливі з ними. Не хвилюйтеся, коли вам прийдеться чекати на жінок, коли вони будуть чепуритися. Беріть тоді книжку і читайте хвилинку. Впевняю вас, що під час цієї „хвилини" ви, деколи, зможете прочитати цілий роман.

Зажурений чоловік прийшов до крамниці з квітами і питає за вазонками з альпейськими гвоздиками.

— На жаль, тепер не маємо, але маємо прегарні вазонки з хризантемами.

— Пропало!, махнув чоловік рукою. Я обіцяв своїй жінці, що буду підливати її гвоздики, коли вона виїжджала на місяць до своєї мами, а вже завтра вона вертається до хати.

Відомий учений Володимир Гнатюк кожного року їздив влітку до Криворівні на відпочинок. Першого року побачив він там старенького гуцула і запитався, скільки йому років.

— 78, відповів гуцул.

Другого року ішов Гнатюк у товаристві Івана Франка, і Франко запитався гуцула, скільки йому років. Гуцул знову відповів, що 78.

— Та ж ви минулого року казали мені, що вам 78 років, сказав Гнатюк.

— Чи ж я виглядаю на такого, що кожного дня говорить інакше, боронився гуцул.

Літній кіновий артист звертається до молоденької кінової зірки в Голівуді з такою заявою.

— Я хочу, щоб ви були матір'ю моїх дітей.

— А як багато ви їх маєте? відповідає зірка.

УКРАЇНСЬКА ПИСАНКА ЗДОБУВАЄ СОБІ ПРАВО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ

З нагоди цьогорічних Великодніх Свят численні американські газети й журнали віддали багато місця інформаціям про українське писанкове мистецтво. Майже в усіх випадках до інформацій додавано ілюстрації писанок та процесу їхньої підготовки. Прекрасно виходили головно кольорові фотознімки писанок і тих, що їх „пишуть". Українська писанка поступово здобуває собі право громадянства в Америці, як виразний український вклад в багатонаціональну культурну скарбницю Америки.

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

ВЕЧІР ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКОГО ТОВАРИСТВА У ФИЛАДЕЛФІЇ

Літературно - мистецьке Товариство у Филаделфії, яке зі смертю свого голови сл. п. Володимира Блавацького трохи припинило свою діяльність, починає знову бути рухливим. Недавно влаштувало це товариство вечір, в якому взяли участь місцеві літератори. Вступну статтю виголосив Богдан Романенчук і в цій статті, затитулованій „Інвазія жінок на літературу", дав коротку характеристику жінок - письменниць від відомої сеньйорки наших живучих письменниць, Галини Журби, до наймолодших. Уривок із автобіографічної розповіді під назвою „Далекий світ" Галини Журби прочитала Степанія Курчаба. Цей безпосередній і мистецький зразок творчости нашої заслуженої письменниці прийняла публіка з великою насолодою. Письменниця Марія Головінська прочитала нарис під назвою „Павук". Присутня Марія Струтинська, з уваги на свої особисті турботи не змогла підготовити для вечора нової речі.

З филаделфійських поетів виступав тільки єдиний Олег Зуєвський. Його витончена форма вірша й нові вистилізувані образи, хоч і часом дуже абстрактні, створюють свіжі й оригінальні картини.

Зосим Дончук, книжечка якого вийшла недавно в Аргентіні, прочитав два коротенькі нариси. Іларіон Чолган, який викінчив саме комедію з життя у таборах і підготовляє її віддати котромусь із наших режисерів до виведення на сцені, відчитав кілька фрагментів цього свого нового твору.

Остап Тарнавський поділився із приявними споминами про першу рустріч із Аркадієм Любченком у Львові. Артист Анатоль Радванський у веселій формі розповів дещо про передвоєнне життя українських акторів.

З технічних причин не можна було виконати музичної програми вечора, хоч її заповіджено.

Вечір закінчився товариською гутіркою при чаю і тортах. Товариство задумує переорганізуватись у мистецький клюб і в цій цілі вже були скликані загальні сходини, які й мали вирішити цю справу. Управа запрошує до участи в житті Мистецького Клюбу всіх зацікавлених громадян.

Т.

РОМАН КУХАР У НІМЕЧЧИНІ

Молодий український співак-тенор Роман Кухар, абсольвент університету Колорадо в ЗДА, виїхав на гостинні виступи до Европи. 28 березня Німецько - Українське Товариство влаштувало концерт арій і пісень Р. Кухара в залі Нюмана в Мюнхені, де співак виконав твори В. Кудрика (4), С. Людкевича (3), Стєпового (2) та по одному творові Б. Лятошинського, М. Лисенка і Гулака Артемовського, а з німецьких твори Бетговена, Шуберта, Шумана, Вольфа, Штравса, Моцарта і фон Фльотова. Перед поворотом до ЗДА співак дасть останній концерт у Парижі, а в Америці думає влаштувати концерти в Ню Йорку, Филаделфії, Шикаґо, Торонто і Вінніпеґу.

Д-р Ростислав Сочинський

НОВИНИ З МЕДИЦИНИ

У висліді довголітніх студій, Сінсінатський Університет опублікував матеріяли, що доказують поганий вплив негігієнічних мешканевих обставин на здоров'я людини. Серед мешканців деяких дільниць Шікаґо, де повітр'я дуже нечисте, запалення і пістряк (рак) легенів далеко більше розповсюджені, ніж серед людей, що живуть у чистіших дільницях того міста. Смертність від запалення легенів завжди вища в брудних і перелюднених дільницях, а пістряк віддихового проводу вбиває тут передчасно також далеко більше жертв.

З цього повинні зробити практичний висновок наші громадяни, які руйнують здоров'я і скорочують своє життя, живучи у негігієнічних дільницях долішнього Ню Йорку та інших більших міст. На окрему ж похвалу заслуговує плянування Т-вом Українських Інженерів будови Української Оселі й інші подібні акції.

Сприймання заліза організмом

Досліди з радіоактивним залізом, які переведено над здоровими й анемічними (недокровними) особами, показали, що людський організм використовує тільки одну десяту частину заліза, яку йому доставляється через харчевий провід. Цю кількість збільшено майже втроє, коли разом із залізом давалось Ц-вітаміну. Отже, для запобігання і лікування недокровности велике. значення має харч, що містить у собі, крім заліза, відповідну кількість Ц-вітаміни.

Осередок материнського молока

Флямандська Академія Медицини відзначила десятиріччя існування інституції, яка займається збиранням, переховуванням і доставою материнського молока, що, як відомо, має не тільки відживне, але й високе лікувальне значення. Молоко жертвували матері, що годували своїх дітей грудьми. У деяких денно лишалось 200-300 грамів. Молоко призначене виключно для хворих, ослаблених і передчасно народжених немовлят. Це своєрідне „ляктаріюм", що міститься у Брюсселі, здобуло в останньому році 1,700 резервових літрів материнського молока, яке приготоване для незвичайних потреб: для непередбачених епідемій чи т. зв. літньої діяреї (проносу).

Товстуни — жертвами пройдисвітів

Американський Лікарський Союз (А.М.А.) перестерігає загал перед шкідливою діяльністю різних шарлатанських підприємств, що „спеціялізуються" у зменшуванні надмірної ваги тіла. Вони не тільки захвалюють шотляндські душі, турецькі купелі, шведські масажі, електричні вібратори, чи інші фантастичні машини для зменшення товстих підборідь, огрядних черев та широких бедер, але й у дуже широкому обсязі реклямують всілякі редукуючі купелі, вітамінові таблетки, гормонові масті, проносні засоби тощо. Жертвами цих пройдисвітів стають люди, що для краси, чи здоров'я хочуть зменшити надмірну вагу тіла легким способом, себто без прикрости відмови задоволення апетиту. Вони руйнують не тільки кишеню, але й здоров'я, на ці науково невиправдані, коштовні методи й „ліки". Медицина не знає сьогодні іншого засобу на зменшення опасистости, крім зниження щоденної достави поживи. Редукуюча дієта мусить мати всі потрібні організмові складники і бути пристосована до стану здоров'я даної особи. Її може поручити тільки компетентна особа, себто лікар.

Лікувальне значення оболонки з яйця

Гоєння роґівки в хемічних пораненнях очей було завжди утруднене тим, що до неї дуже близько прилягає очна споївка, яка втягає в себе велику кількість шкідливої хемічної субстанції. Кілька шікаґовських лікарів зуміли приспішити лікування, вкладаючи під повіки хворих оболонку з яйця. Вони осягнули знамениті вислідн у 26-ох хворих. Тільки двоє втратило зір. У одному з цих випадків очі попарено фенолем, у другому ж — з вини пацієнта лікування почалось щойно 2 тижні після поранення.

ВИСТАВКА ТВОРІВ М. РАДИША

(Закінчення зі стор. 3)

пориваючись жити в барві, незалежно від вимог всякого реалістичного погляду, і це вже не саме шукання: здається, тут починається найновіший, т. м. синтетичний період у розвитку модерного мистецтва, після всіх його найсміливіших і найуспішніших, хоч і заперечуваних спроб переформувати підстави мистецького зображення.

Про це пересвідчаться самі відвідувачі цієї визначної виставки.

Справді — незвичайне явище: артист-маляр, після денного „джабу", який ми всі звичайно, уявляємо, з найбільшою посвятою береться потім до творчости і збагачує нашу духовість картинами високої вартости. Здійснює один з найкращих здобутків нашого ісходу в вільний світ.

Ця нотатка про виставку написана, щоб звернути увагу суспільности на працю мистців - новаторів: громада повинна їх підтримати.

І для цього, тим часом, треба так небагато!... вшанувати відвідуванням виставку, яка кожному дасть незабутнє враження.

В. Барка.

УСМІШКА

(Закінчення зі стор. 3)

літки ховались у хатах. Боялись мати сумні лиця, не хотілось, не хотілось веселитись. Незрозумілі почуття опановували душі.

— Це фронтовики. Скоро прийде власть, — потішав невістку Микита. Незважаючи на симпатії до визволителів, він відчув, що якась отрута паралізувала його радість. Щоб легше самоопануватись, поклав руку на плече Люби. Намагався говорити спокійно:

— Хто не співпрацював — боятися не мусить.

Люба:

— Ваша рука так тремтить, що мені страшно стає...

Марія докірливо глянула на чоловіка:

— То його трусять душоньки, які він послав на той світ. І помреш — не відчепишся.

Пробігли три вершники. Нові сірі шинелі. На кашкетах виблискують зірки, груди в орденах. Золоті пагони.

— Душоньки, тобі все душоньки! Глянь, хлопці-орли! І комуністи, кажу тобі, тепер не ті. Пагони ширші, як за царя, — самозакохано говорив Микита. В голосі відчувалося задоволення самим собою.

— Гляньте, по тім боці женуть людей! Ховаймось..., — збентежилась невістка.

Із-за рогу вискочив вершник:

— На площу до сільради!!! Кого найдуть в хаті — розстріл!

З хат виходили люди... Оглядались, ніби прощались з старими рідними стріхами. За руку тримали дітей. Косо кидали погляди на діда Микиту, що підбігав до хат, стукав у шибки, і:

— Громадяни, до сільради!

І яке тобі діло! — озивалась Марія. — Люди і так приголомшені. Ишов би мовчки. Чи тобі більше за всіх треба? Всі люди, як люди. Тільки ти...

— Мовчи-и-и Я чую! Тепер я добре чую, що йду до власти, приходить мій час! Громадяни, до сільради!

На площі зібралось село. Під горбом стоїть група озброєних солдат. Мовчання. Тільки батько дітям, жінка чоловікові щось крадькома шепоче на вухо.

— Мніманіє! — грізно вигукнув начальник Окерсмешу**).

Начальник-людина низького росту. На вузьких впалих плечах незграбно сидить велика широка голова. В руці стиснутий пістоль. Він нагадує мешканця з сіл, що розташовані на північ від Москви: там всі говорять московською мовою, зберігаючи старі мордвинські звичаї...

Довга гімнастівка, перефарбована в військовий колір „рубаха-толстовка", покривала галіфе. Спадала на широкі халяви, що були вище колін. Така уніформа робила начальника не тільки смішним, а й подібним на картоплину, в яку встромлено два сірники. Він був свідомий, що належить до скривджених природою. З підлеглими стрункими молодими солдатами, поводився так, ніби він приносить їм особливу приємність, будучи їхнім начальником. Самозакоханість межувала з хворобливістю. В кожній усміхненій людині він вбачав глузування. Селяни, незважаючи на страх, не могли приховати усмішок.

— Прекратіть, усмішки! — вигукнув начальник. — Коли проходячи між рядами, знайду єхидно усміхнене обличчя — розстріляю, як пса!

Проходячи, він тримав в одній руці список приречених на смерть, переданий красними партизанами, в другій пістоль, яким доторкався до лиць селян. На висках сіпались жили:

— Усмішка!

Глухий постріл. Селяни похилили голови. Марія стала на колена. Люба залилась хворобливим реготом. Сусідка, Марина Осипенко, погладивши переляканих дітей, нахилилась над вбитим:

— Начальнику! Наш дід Микита родився з усмішкою. Бідний... Гляньте, він і мертвий усміхається, кара Божа чи що...

Начальник Окерсмешу стояв над горбом, переплівши руки на животі. Приречені на страту самі для себе будували шибениці. Зойк дітей, плач матерів переходив у стогін: здавалось — стогнала земля...

**) Окерсмеш — Відділ контррозвідки „смерть шпигунам".

Д-р Степан Баран

СТОЛІТНІЙ УКРАЇНЕЦЬ-СУДДЯ А. ДОЛЬНИЦЬКИЙ

Життя, ювілей і смерть.

Прожити сто літ, це у людському житті дуже рідке явище, тому й не диво, що його окремо відмічується, тим більше, якщо йде про життя людини, яка заслужилася для свого народу. Це й відмітила недавно й німецька преса в Австрії і Німеччині в спеціяльних статтях з нагоди століття Антона Дольницького, колишнього судді Найвищого Суду у Відні, що в січні 1953 р. закінчив сто літ життя. В помешканні ювілята у Відні явилися бюрґермайстер міста Відня і відпоручник місістерства юстиції та визначні делеґати Найвищого Суду, щоб зложити ювілятові свої побажання й подяку за його довголітню працю й заслуги у ділянці вимірy справедливости. Очевидно, не забули відвідати ювілята і численні репортери щоденників і ілюстрованих тижневиків з фотографічними апаратами, між ними і репортери радіостанцій. Всі вони подали й жеттєпис ювілята, зазначуючи при цьому його приналежність до української нації. Цікавив їх і спосіб його життя, що дозволив йому прожити сто літ. Довідалися, що ювілят ніколи не курив і був майже повним абстинентом від алькоголів, бо, як казав, за ціле життя не випив навіть чотирьох літрів вина, їв і мясні і рослинні страви, але завжди в міру. Оженився у зовсім молодому віці, з першою дружиною жив близько 20 літ, мав з нею дітей, з яких четверо — три дочки і один син — жили довго і має він унуків і правнуків, усі вони в ЗДА.

Повдовівши, узяв другу дружину і жив з нею довго. Вона померла бездітна і при ньому залишилася тільки незамужна дочка Таіза, нині 72-літня, що й доглядала батька, бо у Відні не було нікого з близької родини. Найстарша дочка, Ірина, вийшла замуж 1902 р. за укінченого студента теологічного факультету львівського університету, Мирона Даниловича, що по висвяченні виїхав з дружиною до ЗДА і залишився до кінця свого життя, як греко-католицький душпастир. На цьому становищі о. Мирон Данилович розвинув ширшу діяльність не лише як священик, але і як український громадський діяч та організатор. Належав він до ґурта перших українських католицьких священиків-піонерів, що клали перші підвалини в організації українського національного життя, що згодом розрослося так буйно. В рямці його включаються нині й наші новоприбулі повоєнні еміґранти, розбудовуючи його відповідно до сьогочасних вимог. О. Мирон Данилович помер недавно після близько піввікової діяльности на американському терені. Син ювілята, д-р Степан Дольницький, до другої світової війни був адвокатом у Скольому, де як голова повітової філії „Просвіти" займався освітною організацією Скільської Бойківщини. Помер у Відні при кінці другої світової війни у віці 60 літ. Наймолодша дочка Марія займалася прикладним мистецтвом і була знавцем цієї ділянки. Перша дружина ювілята і мати згаданих дітей походила з духовного роду Охримовичів, що видав цілий ряд людей заслужених для нашого народу, і між ними директора „Дністра" адвоката д-ра Володимира Охримовича, колишнього головного редактора „Діла" і посла до австрійського парляменту.

Антін Дольницький народився і Львівщині, в Галичині, як син греко-католицького священика і близький родич о. Ізидора Дольницького, духовника української греко - католицької духовної семинарії у Львові, великого праведника і знавця церковних обрядів і церковних напівів. За довгі десятки літ своєї праці в духовній семинарії виховав він кілька тисяч священиків, що шанували його як живого святця; помер по першій світовій війні, проживши коло 90 літ. Родина Дольницьких виводиться з містечка Глиням, Перемишлянського повіту в Галичині, широко відомого з домашнього (кустарного) виробництва килимів. У близькій околиці є село Унів зі старим монастирем оо. Василіян, що був осідком василіянської архимандрії, мав власну друкарню і у 17 та 18 сторіччах відогравав культурну ролю в житті Західньої України. В Уневі жив при кінці свого життя перший кардинал з рядів Української Греко - Католицької Церкви львівський архиєпископ і галицький митрополит, Михайло Левицький, що помер там 1858 р. і похований у тамошній монастирській церкві. Про Унів згадуємо тому, що він впливав безпосередньо на релігійне і національне життя наших галицьких міщан, з яких вийшов цілий ряд духовних і світських інтеліґентів. Антін Дольницький збірав матеріяли до історії свого роду і оскільки знаємо, таку історію й написав. Вона може бути цікавим причинком до історії життя і побуту нашого міщанства в Галичині.

Ювілят не довго вже жив після століття своїх народин. В кількох останніх роках занепав на здоровлю, не добачував і не міг вже читати й писати. Це відчув він дуже болюче, бо правничою літературою і новим законодавством з ділянки судових дисциплін та судовою практикою цікавився до кінця свого життя. Цікавився й подіями у світі, зокрема подіями, що торкалися безпосередньо або посередньо українського народу у його змаганнях до створення власної суверенної соборної держави. Значно ослаб і його слух. Але свідомість і пам'ять, особливо щодо давніших подій, його не опускали. Не можучи сам читати з причини ослабленого зору, просив свою згадану дочку відчитувати йому вісті зі щоденної німецької преси. Його унуки в Америці хотіли його вже давно спровадити до себе, але він не хотів еміґрувати, кажучи, що в його віці люди не еміґрують. Краще залишитися на місці. Жив з емеритури, був найстаршим державним емеритом в Австрії, — що вистарчала йому на дуже скромний прожиток. Після свого ювілею жив він дуже коротко; помер 14 лютого 1953 і похований на центральному цвинтарі у Відні.

(Продовження буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТОВАРИСТВА ПРИХИЛЬНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ЗДА

В неділю 29 березня ц. р. відбулися в Ню Йорку треті з черги річні Загальні Збори Т-ва Прихильників УВУ в ЗДА. Зборами проводив голова Ради Т-ва і почесний доктор УВУ п. Д. Галичин. Після відчитання протоколу і привітів, що їх надіслали Сенат УВУ і деякі члени, п. Д. Галичин поділився з приявними своїми враженнями з візити, що її склала делеґація УКК Українському Вільному Університетові в Мюнхені в грудні м. р., та обмінявся своїми думками про дальшу нашу моральну і матеріяльну піддержку для УВУ, що тепер саме серед найбільш невідрадних матеріяльних умовин мусить виконувати в Европі так важливі для нас усіх завдання. Очевидно, що в сьогоднішній міждержавній грі сил у світі з дня на день буде українська проблема що раз то більш актуальна, а разом з тим буде й надалі зростати зацікавлення нашою культурою і нашою духовою та політичною силою. Правда, нам ще невідомо, які саме аспекти можуть відограти в тому напрямку свою основну ролю, але незаперечним є для нас, що наш духовий потенціял і культурний престиж будуть головними показниками нашої державнотворчої і національної зрілости. Тому саме тепер, може як ніколи передтим, ми повинні звернути нашу головну увагу на наші наукові інституції, а зокрема на наш Вільний Університет, що, як головний репрезентант нашого духового світу назовні і як носій української історичної правди, є сьогодні предметом респекту багатьох осіб Західнього світу. З цього, одначе, мусять здати собі справу не тільки одиниці, але цілий наш загал у вільному світі, а зокрема всі наші політичні організації.

На жаль, слухаючи широкого звідомлення голови Товариства Прихильників УВУ в ЗДА — проф. О. Андрушкова, мимоволі муситься прийти до сумного висновку, що наш загал суспільства в Америці та його громадські і політичні організації захоплені так своїми льокальними справами, що навіть не мають змоги застановитися над тим, чим і як ми можемо допомогти розвоєві нашого рідного наукового центру на чужині — нашого єдиного на світі університету. Ще більш парадоксальним явищем для приявних на Зборах учасників була комплетна відсутність нашої студентської молоді, а зокрема б. студентів УВУ, хоч їх, як про це була згадка одного з б. працівників УВУ, на тутешньому терені є понад три сотки.

Такий сумний стан пасивности для моральної і матеріяльної нашої допомоги для наших наукових інституцій в Европі, а зокрема для Українського Вільного Університету був предметом дискусії, що її розвинули приявні члени Т-ва. Наша сьогоднішня дійсність і зокрема сам факт, що наша єдина в світі найвища українознавча централя, яка досі видала повні лави наших носіїв культури і науки в світі, в сьогоднішній момент знаходиться без ніякого матеріяльного забезпечення і через те не має змоги виконувати якслід своїх основних завдань, змушує нову Управу Товариства Прихильників УВУ посилити свою роботу так, щоб на майбутнє разом з цілою нашою спільнотою в ЗДА, а зокрема з її центральним представництвом УККА, допомогти нашому Вільному Університетові виконувати й надалі так важливе завдання для нашого народу і для добра цілого світу.

Після прийняття зміни деяких статтей в статуті Товариства, Загальні Збори висловили подяку уступаючому Виділові за його дотеперішню працю для так важливої справи та одноголосно вибрали нову Управу в такому складі: проф. О. Андрушків, голова, проф. В. Стецюк, проф. П. Савчук, д-р П. Богданський, д-р І. Темницький, члени Управи і д-р І. Новосівський, мґр. В. Кульчицький, заступники та Контрольну Комісію в складі: проф. Я. Падох, д-р Карапінка, інж. Гойдиш, члени і доц. д-р Б. Цюцюра, д-р І. Левкович, заступники.

С.

КУПУЮТЬ МАСЛО, ЩОБ НЕ ВПАЛИ НА НЬОГО ЦІНИ

Департамент Рільництва ЗДА купив 1,669,205 фунтів масла за ціну $1,116,433 доляри, щоб не допустити до спадку цін на масло. Уряд платить по 67 і три четверті цента за фунт масла сорту „А", і по 65 і три четверті цента за сорт „Б".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Повідомлення в справі 20-тої річниці великого голоду в Україні

Згідно зі закликом **УККА**, дня 27 березня ц. р. зібралисъ представники українських організацій, товариств і установ міста Ню Йорку й метрополітальної округи в кількості 63 осіб на окрему нараду в справі злаштування великої маніфестації проти народовбивства з нагоди 20-тої річниці жахливого голоду в Україні в рр 1932-33, який то злочин поповнили провідники і носії російсько-совєтського постійного месіянізму, імперіялізму й тоталітаризму. Після всебічного обговорення всіх питань, зв'язаних з маніфестацією, обрано Обласний Комітет для її проведення з дні 24 травня ц. р. В склад Комітету увійшли: голова адв. С. Ярема. Члени Президії: І. Вовчук, І. Дубинець, Я. Гайвас, І. Паливода, Ю. Ревай. До неї ввійдуть ще представники Українських Церков і наукових інституцій. Члени Комітету: В. Бакад, Д. Бакум, Г. Бакуменко, І. Бенцаль, М. Вишиваний, С. Вожаківський, М. Гаврилко, П. Григорович, Т. Гриців, Р. Гуглевич, В. Давиденко, В. Дубняк, Е. Зибликевич, А. Зубенко, І. Йова, В. Коваль, О. Ковбаснюкова, М. Комарницький, В. Косаренко-Косаревич, П. Красноніс, С. Кулик, П. Кучма, З. Лавришкова, Т. Лесик, М. Лисогір, О. Литвиненко, М. Лозинський, Г. Марчак, І. Медвідь, Д. Мельник, М. Млаковий, В. Назаренко, Л. Нечипоруківна, В. Омельченко, К. Пелешок, В. Повзашок, В. Поливко, Ф. Рачок, І. Рицар, І. Самійленко, І. Скадзинська, О. Соколишин, І. Хамуляк, В. Хомицький, І. Шохова, М. Шпитко, Н. Яворська, Г. Яремчук. Сюди ввійдуть ще представники українських організацій з метрополітальної округи. Прізвища їх і представників Церков та наукових інституцій буде оголошено пізніше.

Завданням Обласного Комітету є підготовити і провести велику маніфестацію в двадцяту річницю Великого Голоду в неділю, дня, 24-го травня ц. р. (Зелені Свята) у формі протестаційного походу вулицями Ню Йорку з участю щонайменше 20,000 осіб.

З огляду на короткий час, Обласний Комітет закликає всі українські установи й організації Ню Йорку та метрополітальної округи вислати своїх представників на перші сходини повного Обласного Комітету, що відбудуться дня 11. квітня ц. р. в домівці СУМ-у при 123 Друга Евеню о год. 7.30 веч. На цих сходинах буде поданий дрібний плян цілої протестаційної акції. Дальші сходини відбуватимуться черговo в домівках інших організацій м. Ню Йорку, як це вирішено на нараді.

Обласний Комітет м. Ню Йорку і Метрополітальної Округи.

ЗАКЛИК З ПРИВОДУ 20-ТОЇ РІЧНИЦІ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

УКРАЇНЦІ!

Двадцять років тому біля 7,000,000 наших сестер і братів, матерей і батьків згинули жахливою голодовою смертю, бо Москва зрабувала в українського селянства всі харчеві засоби. Такого народовбивчого злочину з такою скількістю жертв не знає ціла всесвітня історія. І теперішній світ мало знає про цей безприкладний московський злочин, про невпинну боротьбу українського народу проти московського окупанта та про визвольні змагання всіх народів, поневолених Москвою. Мільйони жертв того злочину — безпосередні і посередні — кличуть нас усіх до протесту й обвинувачення московського окупанта України в російсько-совєтській масці. Отже приготовляйтесь до масової участи в маніфестації дня 24 травня ц. р., щоб натаврувати і засудити злочини московських катів та вшанувати пам'ять їх жертв.

Обласний Комітет м. Ню Йорку і Метрополітальної Округи.

Український Літературно-Мистецький Клюб Ню Йорк 149. 2-а Ев.

Звичайний Вечір в Літературно-Мистецькім Клюбі (149, Друга Евеню), в найближчу п'ятницю 10 квітня влаштовує Журналістична Секція клюбу на еміґрантські теми. Участь беруть: Ольга Коренець, д-р Лука Луців, Микола Понеділок, Марія Бачинська-Донцов. Початок в год. 8 ввечорі.

ЗАКЛИК до членів ОбВУ — Відділ у Ню Йорку.

В суботу 11-го квітня ц.р., в 9. год .ранку, відбудеться, з церкви св. Николая, 256 19. вулиця, між 5 та 6 Евеню в Бруклині, похорон бл. п. Петра БІЛЕЦЬКОГО, вояка Армії ЗДА, що поляг в боях на Кореї. Закликаємо всіх членів нашого Відділу ОбВУА взяти участь у цьому похороні вояка-українця.

Збірка перед церквою в год. 8:45.

Доїзд підземкою BMT—Fourth Avenue Local до зупинки Prospect Avenue, звідти йти вздовж 4 Avenue в тому ж напрямку до 19-ої вулиці та повернути ліворуч.

Управа ОбВУА — Відділ у Ню Йорку.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

„МОРАЛЬНО - ПОЛІТИЧНА ЄДНІСТЬ РАДЯНСЬКОГО НАРОДУ"

Три числа „Радянської України" (з 16. 17 і 18 березня) майже в цілості присвячені одній темі, яка найбільше турбує теперішніх можновладців, а саме справі „монолітного об'єднання совєтського народу". 15 березня промовляв Маленков у Кремлівському палаці на IV. сесії Верховної Ради СРСР і свою промову закінчив словами „про глибоку впевненість радянського народу в своїх силах, про те, що могутність Радянської держави, морально - політична єдність радянського народу великі і незламні, як ніколи". І вже 17 березня „Радянська Україна" приносить статті з такими заголовками: „Сталінська співдружність народів — запорука успішного спорудження будов комунізму", „Монолітна згуртованість навколо партії Леніна-Сталіна", „Об'єднані творчі зусилля", а крім цього ще й довгий фейлетон В. Гольцева „Єдність партії і народу нерушима". Ціла сторінка на одну й цю саму тему! Видко, що совєтські вожаки добре потерпають, коли так багато пишуть „про залізну, сталінську єдність партії і народу", яка нібито „нерушима".

Ця сама газета з 18 березня пише про єдність вже й на цілій першій сторінці, де надруковано такі статті: „Незламна єдність партії і народу", „Радянський народ проявляє величезну єдність і згуртованість", а на другій сторінці: „Яскраві прояви сталінської дружби народів", „Шляхом, вказаним Сталіним". Та й на третій сторінці Петро Сліпчук пише про „всенародну любов" до Сталіна, яка „безмірно велика". Совєтська преса дуже нудна, але ці числа про „нерушиму єдність" і про „величезну єдність та згуртованість" викликають вершок нудоти. Читач мимоволі починає думати, що зле з тією „єдністю" і з тим „монолітом", коли про нього так багато пишуть і говорять.

• НА ПРОДАЖ •

НА ПРОДАЖ Речі з 3. кімнат. Ціна $450. 3 кімнати з огріванням $19.50 місячно, на другому поверсі. Зголошуватись вечерами від 6 до 9. 335 E. 8th STREET Apt. 11. New York, N. Y. Tel.: CA 8-1439.

НА ПРОДАЖ крамниця зі споживчими товарами (ґросерия і делікатесен). Поплатне підприємство для нового іміґранта. Повні інформації у „Нашому Базарі" під ч.:
77 East 7th Stret, New York, N. Y.

• ПРАЦЯ •

ДІВЧАТА
від 18 до 30 років. Легке пакування, 40 год., 5 днів тижнево — нема праці в суботи. Голоситись
36 COOPER SQUARE
NEW YORK CITY
(біля Wanamaker)

ПРАЦЯ ДЛЯ ЖІНОК
прибирання бюр в бюровому будинку. Вечірня, постійна праця. Звертатись до:
ACE OFFICE CLEANING CO.
307 — 5th Avenue
близько 31st St., кімната 1412
New York, N. Y.

• НА ПРОДАЖ ФАРМА •

НА ПРОДАЖ 14-акрова фарма з 1400 курей Добрий бизнес. Потрібно робочих.
M. TRISTAN
31 Acres Drive
Hightstown, N. J.

• БИЗНЕСОВІ НАГОДИ •

ПРОДАСТЬСЯ ҐРОСЕРИЯ
по дуже приступній ціні.
С 3 вигідні кімнати.
426 EAST 73rd STREET
NEW YORK 21, N. Y.
Z. KODNOVICH

• РОЗШУКИ •

Пошукую батьків:
ПЕТРА І КЕЛИНУ БАРТАШ І сестру МАРІЮ БАРТАШ.
IVAN BARTASH
R. D. 4
MORRISTOWN, PA.

Пошукую
СТЕФАНА ЖУКА,
який виїхав з Німеччини — Реґенсбурґ до Ню Йорку, а далі — до Каліфорнії. Хто знав би про його теперішну адресу, прошу подати на адресу:
MANDRYCKYJ NICK
124 Remington Street
Rochester, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БАЛТІМОР, МД. — Бр. Пр. Тройці від. 320 повідомляє, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 12. квітня, точно в год. 2. по полудні, в Укр. Нар. Домі 3101 O'Donnell St. Тому, що маємо дуже важні справи до полагодження, як 40-ліття відділу і „Писанка для Залишенців", просимо всіх членів взяти участь. Рівночасно повідомляємо, що ухвали, які рішено на цьому зібранні будуть обовязувати всіх членів так присутніх як і неприсутніх. Уряд зі своєї сторони доложив всіх зусиль, щоб ті рішення виконати. Отож просимо приходіть всі. — Д. Пісецький, пред.; І. Малко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. Дм. Вітовського від.375 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. квітня, о год. 12. в залі Українського Клюбу при 847 N. Franklin St. Проситься всіх прийти точно, щоб можна було взяти участь на Факс Чейсі Поминках. Отже від год 12—1:30 мітинґ — В. Василюк, предс.; М. Кривопуск, кас.; В. О. Грималяк, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 182 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. квітня, о год. 2. по полудні, в галі парафіяльній 45-47 Говп Евеню, Пасайк, Н. Дж. Проситься всіх членів прийти на збори та вирівняти свої місячні належитості бо впротивнім разі можуть бути суспендовані. — Уряд Тов.

БОСТОН, МАСС. — З нагоди перенесення католицької парохії Найсв. Серця Христового до своєї новозбудованої церкви, при котрій наш 307 відділ є оснований, подаємо до відома всім членам відділу, що місячні збори відбуватимуться в парохіяльній галі 146 Forest Hill St., Jamaica Plain, Mass., в кожду 1-шу неділю по першім сейчас по Богослуженню. — Ю, Налисник, предс.; І. Чопик, секр.

БЕЙОН, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213 повідомляє, що квартальні збори відбудуться 14. квітня, о год. 7. вечером в У. Н. Домі, 35 В. 19. вул. Отож кожний член повинен явитися бо є важні справи до ухвалення. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Уряд.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ. від 371 відбудуться в п'ятницю, 10. квітня в год. 8. вечером в Січовій Галі при 506 — 18th Avenue. Проситься всіх довгуючих членів вирівняти свої залеглі вкладки і платити місячні вкладки на зборах відділу. — І. Тарновський, предс.; Ю. Баранюк, секр.; П. Заболоцький, кас.

ЕМБРИДЖ, ПА. — Бр. св. о. Николая, відділ 276 повідомляє, що місячні збори відбудуться 12. квітня, в год. 1:30 по полудні. Проситься членів прибути на збори і привести зі собою своїх приятелів та вписати їх до нашого Батька Союзу. — С. Ліцовська-Редеґен, рек. секр.

ВЕСТБУРИ, Н. Й. — Квартальні збори Тов. ім. Т. Шевченка від. 267 відбудуться в суботу, 11. квітня, о год. 8. вечером. Кожний член обовязаний явитися на цих зборах Хто не явиться, заплатить $1 згідно з ухвалою на різних зборах. — Т. Аґрест, предс.; К. Дідух, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Дністер від. 361 відбудуться в суботу, 11. квітня, о год. 8. увечорі, в домівці 119 Avenue A. У програмі звіти й біжучі справи. Перед зборами приймається вплату членських вкладок. — М. Малетич, пред.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

ВІЛСКБЕРІ, ПА. — Бр. св. І. Хрестителя від. 223 подає до відома своїм членам, що звичайні збори відбудуться в неділю, 12. квітня, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній залі. — Уряд Братства.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Повідомляється членів 94 від., що місячні збори відбудуться 12. квітня, о год. 1:30 по полудні, при вул. Ґрейлінґ, в залі У. Д. К. 2376. Проситься всіх членів прийти на збори й вирівняти членські вкладки. — М. Мандрух, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. Тараса Шевченка, від. 156 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. квітня, точно о год. 3:30 по полудні, в громадськім домі. Отож просимо, щоб всі члени були присутні бо буде обговорена справа пікніку. — В. Новак, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Українська Січ від. 39 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 12. квітня, о год. 3. по полудні, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів ласкаво явитися на збори точно і обовязково з цеї причини, що о год. 6. відбудеться „Спільне Свячене".

УПРАВА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА В АМЕРИЦІ
повідомляє з сумом про смерть свого дійсного члена
проф. д-ра Бориса Іваницького
голови Української Національної Ради, ректора Українського Технічно-Господарського Інституту, визначного вченого і громадського діяча.
Похорони відбудуться 11. квітня 1953 р., о год. 9:30 з похоронного заведення п. Бугая при вул. 3103 Коннор, Дітройт-Гамтремк.
Вічна Йому Пам'ять!

Комітет Українських Товариств Брукпина — Савт, Н. Й., ділиться з Громадянством сумною вісткою про смерть
ПЕТРА БІЛЕЦЬКОГО,
вояка американської армії, який згинув у боях на Кореї 1. лютого 1953. Водночас повідомляє, що його похорон відбудеться в суботу, 11. квітня, о год. 9. рано з церкви св. о. Николая 256 19th Street, Brooklyn, N. Y. Після Служби Божої тлінні останки будуть перевезені на цвинтар Мт. Олівет до родинного гробу.
На цей сумний обряд Комітет Товариств запрошує Американських Ветеранів, Бр. УСС, ОбВУА, Тов. Запоріжців, вояків УПА, І. У.Д. У.Н.А. та все Українське Громадянство.

Ділимося сумною вісткою, що 7 КВІТНЯ 1953 р. відійшла від нас у вічність
Анна з Дудриків Ластовецька,
дочка Івана і Анни Устіяновичів.
Чоловік БОГДАН, син АНДРІЙ та рідня.
Похорон в суботу, 11 квітня, в год. 9 рано, з похоронного заведення П. Яреми, 129 E. 7th St., N. Y.
Панахида в п'ятницю, 10 квітня, 8 год. веч. тамже.

В десяту річницю смерти нашого найдорожчого Мужа, Батька, Дзядзя
бл. п. о. декана Миколи Рицара
совітника і крилошанина митрополичої консисторії у Львові, голови Української Національної Ради м. Зборова в 1918 р., члена матірного Т-ва Просвіта та всіх українських організацій у рідному краю відправиться
СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
в суботу, 11. квітня 1953 р. в укр. кат. церкві при Мортон вул. в Нюарку в год. 8-ій рано.
Запрошують на поминальне Богослуження Родину, Приятелів і Знайомих
ЖІНКА, ДІТИ І ВНУКИ.

Наспіла з Рідного Краю спізнена вістка, що 13. жовтня 1951 р. упокоївся в Бозі
о. Василь Бачинський,
парох в Жеребках Королівських, пов. Скалат.
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за спокій душі бл. п. о. Василя відправиться в Коговзі в гр.-кат. церкві дня 11. квітня 1953 р. год. 8 рано.
РОДИНА.

В неділю, дня 12. квітня, год. 12:30 в долішній церкві св. Юрія в Ню Йорку буде відправлена
ПАНАХИДА
за спокій душі бл. п.
ЯРОСЛАВА ВОЙТОВИЧА,
пор. І. У.Д. УНА і студ. мюнхенської політехніки, що згинув трагічною смертю в альпійських горах 8. березня 1953 р.
До участі в панахиді запрошують Приятелів і Знайомих
Товариші Сокальської Гімназії.

В суботу, 11 квітня 1953, в 6 год. вечора, в Церкві св. Володимира, 334 Іст 14 вул., Ню Йорк, відбудеться
ПАНАХИДА
по сл. п. Марії Скубової
в річницю її смерти. — Просимо українців прибути для вшанування Покійної.
ІВАНКА СКУБІВНА
(та Громадський Комітет по вшануванню пам'яті М. Скубової)

ПОХОРОН ВОЯКА З КОРЕЇ

ПЕТРО БІЛЕЦЬКИЙ, вояк з морської піхоти, поляг в боях на Кореї 1 лютого 1953 у 26 році життя. Перед вступленням до збройних сил Америки приїхав з скитальщини і замешкав під ч. 8210 19-та евеню в Брукпині, Н. Й., як незабутній сестрінок Марії й Лаврентія Топоркових, кузин Параскевії й Томи Сіпільчук, Анни й Володимира Кармазин і Наталки Сіпільчук. Тлінні останки перевезені з Кореї, лежать у похоронній каплиці Гелен Тшаска, 648 4-та евеня (між 18 і 19 вул. на Савт Брукпині) від середи 8 квітня, год. 10 ранку, до суботи 11 квітня, 9 год. ранку. Після того будуть перенесені до української катол. церкви св. Миколая при 256, 19 вул., звідки, після заупокійної Богослужби, будуть перевезені до родинного гробу на цвинтарі Мт. Олівет. До каплиці їхати з Мангетену підземкою BMT, потяг 4th Avenue Local, станути на зупинці Prospect Avenue.

ТАРЗАН, ч. 3044. Втеча.

KEEPING THE BUILDING BETWEEN THEMSELVES AND THE REVELERS AT THE GREAT CENTRAL FIRE, MUVIRO AND KIVU LED THE RELEASED NATIVES TOWARD THE REAR OF THE GO-DOWN.

A FEW MOMENTS LATER, MUSA POINTED TO THE REAR OF A HUT. "IT IS THE HOUSE," SHE WHISPERED, "WHERE MY MISTRESS IS HELD."

MEANWHILE, THE GATE GUARD REGAINED CONSCIOUSNESS AND, TWISTING AND TURNING, MANAGED TO FREE HIMSELF FROM HIS BONDS.

Йдучи поміж будинком і гульвісами при центральній ватрі, Мювіро і Ківю вели звільнених тубільців до задньої частини долини.

Кілька хвилин пізніше, Мюза вказала позаду халупи. „Це дім", вона шепотала, „в якому тримають мою панію".

Тимчасом вартівник брами прийшов до свідомости і, звиваючися та обертаючися, поправся, щоб звільнитися від шнурів.